

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLIX. évfolyam
1988 * 1. szám

BUÉK 1988

Szövetségünk Központi Elnökségének tagjai, lapunk szerkesztősége, munkatársai és a nyomda dolgozói minden kedves olvasónak jó egészséget, sikerekben gazdag boldog új esztendőt kívánnak!

Tudósítás

a VGYOSZ Központi Elnökségének 1987. november 26-án tartott üléséről

Jelen voltak: dr. Bódi István főtitkár, Csengeri József és Barna Zoltán alelnökök, Erhardt Józsefné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, dr. Hohl József, Kiss Sándor, Lak István, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szabó Károly elnökségi tagok; dr. Molnár Antal elnökségi póttag; Daru Gerőné hivatalvezető-helyettes, Pálffy Lászlóné, az MSZMP alapszervezetének titkára, Nyúl Győző szb-titkár és Kisgyörgyné Sziráki Andrea instruktör. Dr. Jáksó László elnök és dr. Szél Lajos elnökségi tag igazoltan volt távol.

Az ülést Csengeri József alelnök vezette. Mivel a háromtagú munkáltatói bizottságból csak egy tag volt jelen, az első napirendi pontot — a bizottság beszámolóját — a december 17-i ülésre halasztották.

A második napirendi pont keretében a központi elnökség harmadik negyedében hozott határozatait tárgyalta meg a testület. Többen hangsúlyozták a vita során a felelős személyek és a határidők pontos megjelenésének szükségességét.

A tárgysorozat harmadik pontjában dr. Bódi István főtitkár adott tájékoztatást a szövetség kapcsolatairól.

Magyarországon a vakügyi intézmények köre eléggé szerteágazó. A Vakok Általános Iskolájával és Diákotthonával, valamint a budapesti és debreceni gyengénlátók általános iskoláival az utóbbi években szoro-

sabb együttműködés épült ki. Érdemes megemlíteni, hogy a Vakok Általános Iskolája és Diákotthona iskolatanácsot létesített, melyben szövetségünk, valamint a budapesti Kefe- és Seprűgyártó Vállalat is képviselést kapott.

Az 1980-as évek elejétől az összes vidéki intézet a megyei, illetve megyei—városi tanácsok kezelésébe került, kivéve a vakok budapesti állami intézetét. Ez a körülmény gondot okoz a szövetségnek, ugyanis vonzaskörzeteket hoztak létre a beutalások tekintetében. Egyébként a vidéki intézetek vezetőségével szívélyes kapcsolatot épített ki a szövetség. A bercei intézetben 1987 májusában egyik bizottságunk látogatást tett. Itt a szélesebb körű szociális foglalkoztatás még megoldásra vár; a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat által adott pamatadagoló gépet még nem tudják üzemeltetni. A bercei szociális foglalkoztatás ügyében egy bizottságnak — mely a vakügyi intézmények vezetőiből és a szövetség képviselőiből állna — meghallgatást kellene kérnie a Nógrád megyei Tanács vezetőitől, ugyanis a helyi kezdeményezések eddig nem vezettek kellő eredményre.

A szövetség vezetősége örömmel értesült arról, hogy Debrecenben a dobokészítést fejleszteni fogják. A Szegedi Fonalfeldolgozó Vállalatnál továbbra is zavartalan a foglal-

koztatás. A szombathelyi intézetben a munkaképes beutaltak száma csökken, a Vas megyei Vegyesipari Vállalat minden jelentkező számára munkát tud adni. Az intézetben a beutaltak összetétele vegyes; a Vas megyei Tanács sajnos, látható beutaltakat is elhelyez az intézményben, ez sok gondot okoz a látássérülteknek. A budapesti intézet számos új kezdeményezéssel próbálta munkáját bővíteni. Kiemelkedő a VERCS tevékenysége; jónéhány sikeres személy rehabilitációja bizonyítja eredményességüket. Jó kezdeményezés a gépíróiskola és a kihelyezett gimnázium, működésüket 1988-tól szövetségünk fokozott figyelemmel kíséri.

A Szociális Intézetek Központjával szívélyes kapcsolat alakult ki. Kár, hogy a korábbi közös rendezvények fokozatosan elmaradtak. Itt említjük meg, hogy a rendezvényekhez a szövetség mindenkor díjmentesen adott termet.

Az Egészségügyi Minisztérium, mint felügyeleti szerv, súlyánál és jelentőségénél fogva az összekötő kapocs szerepét tölti be számos intézmény és a szövetség között. 1987-ben egy szakmai ellenőrzéssel kibővített pénzügyi-gazdasági vizsgálatot tartottak, melynek megállapításai intézményünkre nézve kedvezőek voltak. Az egyre szűkebb anyagi lehetőségek mellett is számos területen tapasztaljuk a minisztérium segítőkészségét. Szoros együttműködés bontakozott ki a Magyar

(Folytatás az 1. oldalról)

Gyógypedagógusok Egyesületével; számos tudományos ülés és kiadvány bizonyítja az eredményes közös munkát.

A továbbiakban a főtitkár a látássérülteket foglalkoztató ún. célvállalatok és a szövetség kapcsolatát elemezte, és megállapította, hogy ez a sokoldali együttműködés jól szolgálja a tagság érdekeit. Mind szorosabb szálak fűzik a szövetséget a Vöröskereszt szervezethez, a Hazafias Népfronthoz, a SZOT-hoz, a Magyar Nők Országos Tanácsához, a Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottságához, valamint az MSZMP XIV. kerületi bizottságához. Példá szerű a kapcsolat a honvédséggel, a rendőri szervekkel, az OKBT-vel és az FKBT-vel. A propagandamunkát nagy mértékben segíti a Rádió, a Televízió és a sajtó. Erősödik az együttműködés az Országos Szemészeti Intézettel is.

A referátumot követő vitában számos észrevétel hangzott el, néhány kiegészítésre is sor került, majd a testület a beszámolót egyhangúlag jóváhagyta.

A bejelentések során egyebek között megtárgyalták az 1988. évi nemzetközi tevékenység néhány előre látható programját.

Az értekezlet végén kiosztották a résztvevőknek a televízióból ismert „Kölyök” pontírású újság egy-egy példányát, majd az ülés az elnök zárszavával ért véget.

Gerdélics Ferenc

Nemzetközi konferencia a vakok és gyengénlátók jogainak társadalmi szabályozásáról

(Beszámoló az 1987. szeptember 17—19. között, Párizsban megrendezett konferencián való részvételről.)

A rendezvényt az Európai Vakok Szövetsége szervezte a Vakok Szociális Fejlődésének Nemzeti (Francia) Bizottsága, valamint az Európai Gazdasági Közösség közreműködésével.

A nemzetközi konferencián szövetségünk központi elnökségének döntése alapján, az Egészségügyi Minisztérium jóváhagyásával vettünk részt: Dr. Szél Lajos, a MEDICOR Művek jogsegélyszolgálatának vezetője és Daru Gerőné hivatalvezető-helyettes.

A konferencia költségein, az elszállásoláson felül repülőjegyeinket is a Vakok Európai Szövetsége biztosította.

A szervezők készséggel elfogadták dr. Szél Lajos „A vakok szociális jogai Magyarországon” c. előadását.

A konferenciát igen komoly előkészítő munka előzte meg szakmai szempontból is; az előadások angol vagy francia nyelvű fordítását június 30-ig bekérték, és az előadások szövegei már a konferencia kezdetén a résztvevők rendelkezésére álltak normál nyomtatású könyv alakjában. Hasonlóképpen begyűjtötték a résztvevő országok vonatkozó jogi szabályozásának tömörített ismertetőit is, és a sommázásokból összetevődött anyagot szintén megjelentették írásban —

braille lenyomatban francia nyelven.

A konferencia fontosságát az előadások színvonalán kívül jelezte a színhely is, az UNESCO palota, valamint az igen magas rangú védnökök sora, akik közül megemlítenénk M. Philippe Seguin szociálisügyi és foglalkoztatási minisztert, M. Jacques Chiracot, Párizs város polgármesterét és M. Amadou Mokhtar M'Bowot, az UNESCO akkori főigazgatóját. Az ünnepélyes megnyitón üdvözlő beszédet mondtak: a Vakok Európai Szövetségének elnöke, a Vakok Világszövetségének elnöke, az UNESCO főigazgatója és a Francia Vakok Szövetségének elnöke. A kongresszust hivatalosan a szociálisügyi és foglalkoztatási miniszter nyitotta meg.

A körülmények előkészítésévé tette, hogy a konferencia munkája plenáris üléseken folyjon, az előadások 20 perces időtartamának betartása, a viták 10 percre szabott ideje biztosította a tervszerű előrehaladást az igen gazdag témakör kibontakozásában.

A három nap délelőtti és délutáni ülésein csaknem harminc előadás hangzott el, az előadások témái a következő nagy központi kérdések köré csoportosíthatók:

- az iskoláztatás kérdései alsó-, közép- és felsőfokon,
- a szakmai képzés, elhelyezkedés, a munkával

kapcsolatos jogok biztosítása,

- a szociális, egzisztenciális biztosítékok: járadékok, nyugdíjak, egyéb kedvezmények.

A fenti csoportosításba nem sorolható, de igen nagy érdeklődést keltő előadás hangzott el a kora gyermekkori látászavarokról és azok megelőzéséről, valamint a társuló fogyatékoságokkal sújtott vakok helyzetének fejlődéséről (francia előadók), az egyesületek és a szövetkezeti mozgalom erősödésének összefüggéseiről (Portugália), valamint a feladatok megosztásáról az állami és magánintézmények között (Svájc).

„A vakok szociális jogai Magyarországon” c. előadásra a 3. napon került sor, amikor is az ülés moderátora Pedro Zurita, a Vakok Világszövetségének főtitkára volt.

Pedro Zurita összefoglalójában és üléselnöki jelentésében — melyet valamennyi üléselnök a konferencia záróakkordjaként megtett — kifejezte elismerését az előadás értékeit illetően.

Több ország delegátusa gratulált az előadáshoz, és levélben kedvező visszajelzést kaptunk a belga Francoise Herbeque asszonytól is, aki történészként foglalkozik a vakügy történeti és filozófiai vonatkozásaival.

A konferencia célja, mint azt többször is hangsúlyozták, nem az volt, hogy összehasonlítsák, vagy mi több, rangsorolják a különböző európai országok vakokra vonatkozó jogi szabályozását, hanem az, hogy a szabályozási rendszerek ismertebbé váljanak és az ismeretek meg-

szerzése javítsa ezen a téren is az egyes tagországok munkáját.

Véleményünk szerint a konferencia ezt a feladatát teljesítette és a rendelkezésre bocsátott — az előbbieken már említett — írásbeli kiadványok további tanulmányozásra adnak bőséges anyagot a rehabilitációs terület jogi szabályozásával foglalkozó szakembereknek.

A vendéglátóknak arra is volt gondja, hogy a konferencia résztvevői megismerhessék a legjelentősebb párizsi vakügyi intézményeket — így esti, társasági programhoz csatoltan bemutatták:

- a Francia Vakok Szövetségét,
- az Ifjú Vakok Intézetét,
- a Valentin Haüy Egyesületet.

Franciaországban a vakügyi munka számos — nekünk úgy tűnik, igen sok — intézet, intézmény és egyesület keretén belül folyik.

A szám szerinti huszonegy különböző alaptevékenységű intézmény közötti munkát a Vakok Szociális Fejlődésének Nemzeti Bizottsága koordinálja, amely — mint már arra utaltunk jelentésünk elején — részt vett a párizsi konferencia szervezésében.

A konferencián hallottak és

az intézmények látogatásakor nyert tapasztalataink alapján meggyőződésünk, hogy hazánkban a vaküggyel foglalkozó intézmények — elsősorban a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége — élénk figyelemmel kell kísérje a társadalmi, gazdasági változásokat — különösen napjainkban, az ez évben meghirdetett kibontakozási program kezdetén, illetve folyamán.

A változásokkal járó pozitív hatásokat a vakügy számára hasznosítani kell, a negatív hatásokat pedig lehetőség szerint ki kell küszöbölni vagy enyhíteni szükséges.

Több vakügyi érdekeltségű és kötelezettségű intézmény munkáját jó, ha a személyes kapcsolatokon és a józan belátáson felül valamilyen formális, arra hivatott szervezet is összehangolja.

Ajánljuk tehát a szövetség központi elnökségének testületi munkáján belül a körülhatároltabb, szakterületenkénti munkamegosztást. Szükségesnek tartjuk továbbá a vakügyi intézményekben folyó munka koordinálására hivatott szerv vagy bizottság létrehozását.

Daru Gerőné—
Dr. Szél Iajos

Előző számunk folytatásaként ismét két előadás szövegét közöljük, melyek ugyancsak a fehér bot napja alkalmából szövetségünk budapesti székházának nagy előadótermében megrendezett tudományos előadáson hangzottak el október 15-én.

A szakemberképzés hatása a társadalmi értékrend kialakítására
TISZTELT ELNÖKSÉG,
TISZTELT HALLGATÓSÁG!

Engedjék meg, hogy mielőtt előadásom címe köré gyűjtött

gondolataimat tovább adnám, elmondjam Önöknek a mai tudományos ülésünk vezérgondolatának, a mottó megszületése-

nek körülményeit. Úgy gondolom, hogy az elnöklő Brooser professzor nem veszi majd rossz néven, ha elárulom, hogy a színhely az ő kellemes hangulatú dolgozószobája volt, ahol Daru Gerőné, a VGYOSZ főtitkár-helyettese és jómagam, aki a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola tiflopedagógiai tanszékét és a MAGYE látásfogyatékosági szakosztályát képviseltem, voltunk a vendégei. Professzor úr lelkesítő, lendületes hite erősítette meg bennünk azt a gondolatot, hogy a múlt évben itt, ezen a fórumon elkezdett utat kell együtt tovább folytatnunk. A továbblépéshez jó tanácsaival, tiszteletet ébresztő ügyszeregetével ő adta számunkra a legnagyobb szakmai és erkölcsi segítséget.

A látássérültek rehabilitációja területén dolgozó gyógypedagógus; a tiflopedagógus, valamint a szociális szervező munkája a szemorvosokkal való szoros együttműködést igényli. A látássérültekről való gondoskodás kiszélesítése, differenciálódása, az intézményrendszer bővülése megnövelte a feladataink számát. Ezen feladatoknak való megfelelés csak a társtudományok alapos ismeretében, eredményeinek hasznosításával érhető el megnyugtatóan. Ehhez a kölcsönös tájékoztatás, az információk cseréje az egyik legfontosabb feltétel. Az elmúlt évek során több jelentős előrelépésnek lehettünk tanúi. Részt vehettünk olyan szakmai fórumokon, tudományos üléseken, amelyek ezt a célt igyekeztek valóra váltani. Megismerhettük egymás ered-

ményeit, gondjait és a megoldásukhoz vezető útról alkotott elképzeléseket.

A MAGYE látásfogyatékosági szakosztályának egyik fő célkitűzése a látási fogyatékosok rehabilitációja különböző területén dolgozó szakemberek összefogása, az együttműködés, az információcsere segítése. Mint szakosztályvezető, ezúton is köszönetemet fejezem ki a VGYOSZ elnökségének, hogy a téma jelentőségére való tekintettel széleskörű együttműködésre teremt lehetőséget számunkra céljaink sikeres valóra válása érdekében. Ennek egyik bizonyítéka a mai összejövetelünk is.

TISZTELT HALLGATÓSÁG!

A sérült, fogyatékos, az épekétől, az átlagostól eltérő személyiségfejlődésű emberekkel foglalkozó tudományterületek szókincsébe az elmúlt évtizedben a rehabilitáció, habilitáció, integráció, társadalmi beilleszkedés stb. mellett új fogalmak nevei, új kifejezések jelentek meg.

A *normalizáció* mint új fogalom bevezetője, illetve a normalizációs alapelv elméleti kidolgozója Wolfensberger, akinek első munkái ebben a témában 1980-ban jelentek meg. A normalizációs elv lényege, hogy a sérült, a fogyatékos egyén a lehetőségeit maximálisan kihasználva természetes — közhasználatú szóval; normális életet éljen. Labregère szerint — idézi Lamoral (1986) — ez nem egy bizonyos fajta norma individuális teljesítését jelenti, ahogy ez a szociális

adaptáció esetében történik, hanem egy olyan környezeti, személyi és tárgyi, valamint belső, az individuuum által meghatározott feltételek teljesülése, melyek biztosítják az egyén számára a lehető legtermészetesebb, az épekét leginkább megközelítő életformát. Labregère ezalatt pl. azt érti, hogy a fogyatékos gyermek a feltételezett szükséges adaptációk megvalósításával, segédeszközökkel, speciális pedagógiai segítséggel ellátva a lakóhelyén levő általános iskolát látogatja, vagy felnőttként az épekéhez hasonló otthonban, lakásban lakik és a képességeinek megfelelő munkát végez. Wolfensberger szerint a normalizációs elv lényege az individuuum ún. erős pontjainak fejlesztése. Elméleti munkáiban többféle modellt dolgozott ki a fenti folyamatok funkcionális megragadására. 1983-ban a *Mental Retardation*-ban megjelent tanulmányában a normalizációs elv működésének leírására egy új fogalmat ajánl, nevezetesen a „social role valorization”, azaz a „szociális szerep értékesítése” kifejezést. Az indoklásban kifejti, hogy a normalizáció legkifejezettebb és legfőbb célja az ún. „szociális leértékelődéssel” veszélyeztetett egyének társadalmi szerepének értékesítése, megőrzése, védelme, a validitás igazolása.

Érdekes példái elgondolkodtatóak és abban erősítenek meg bennünket, amit kultúra- és szakmatörténetből ismerünk, de napjainkban szerepét hajlamosak vagyunk figyelmen kívül hagyni, nevezetesen, hogy a fogyatékoság vagy helyesebben

az épekétől eltérő képességek megítélése mennyire az adott kultúra, illetve az adott társadalmat alapvetően meghatározó jellegzetességek függvénye. A hallucináció — írja Wolfensberger — amelynek napjainkban devalváló szerepe van egy egyén megítélésében Európában, bizonyos kultúrákban, így egyes indián törzseknél vagy az arab világban felértékelt sajátosság, általa az egyén társadalmi szerepe elfogadottá, „értékeltté”, értékesebbé válik. Vagy egy másik példa: Amíg a Távols-Keleten egy gazdag ember a képességei alapján képtelen a legegyszerűbb munkafolyamatok elvégzésére, sőt még az önkiszolgálásra sem, hiszen helyette mindezt a szolgálai végzik el, és ilyen jellegű képességeit neveltetése során nem fejlesztették, addig ez a funkcióképtelenség a nyugati civilizációban fogyatékosnak minősül.

A társadalmi szerep értékesítése elv képviselői szerint egy ún. „felértékelt” társadalmi szerepet betöltő egyén több olyan negatív tulajdonsággal rendelkezhet, melyek egy másik egyént, akinek nincs meg ez a pozíciója, már eleve a leértékelték csoportjába utalhatnak.

Az „értékelt” társadalmi szerephez jutás ún. alcélrendszerek elérése útján valósul meg. Ezeket két nagy csoportba osztathatjuk:

a) Az illető egyén vagy csoport szociális imágójának növelése,

b) a személyes kompetencia szintjének emelése (Wolfensberger, 1983).

Napjaink ún. „fejlett” társadalmainak a fogyatékosokkal szembeni alapállása humánus, megértő. Amíg azonban a kormányzatok és a nemzetközi szervezetek a modern tudományok által feltárt ismeretekre építve saját anyagi lehetőségeik arányában igyekeznek maximális segítséget nyújtani, addig a közvélemény, a hétköznapi emberének magatartása messze elmarad ettől a szinttől. Ennek egyik legfőbb oka, ahogy ez szakmai köreinkben jól tudott, a megfelelő ismeretek hiánya, csekély, illetve hiányos volta. Sok esetben pedig a téves ismeretek nehezítik két oldalról is a sérült ember megfelelő értékelését. Előítéletek szerteágazó sora táplálkozik ebből a talajból, pedig az ilyen forrásokból eredő megbántottságot viselik el legnehezebben az érintettek. A sérlemekre való reakálás személyiségjegyek-től függő. Szélsőségekként említhetjük a befeléfordulást, az aszociális színezetű magatartást éppen úgy, mint a mindenáron való bizonyítás görcsös igényét, a túlkompensációs jellegzetes eseteit.

Az elhangzottakból egyértelműen következik, hogy a szakemberképzés felelőssége igen nagy. A fogyatékosokkal foglalkozó különböző képesítésű szakemberek tevékenységére közösen jellemző, hogy ideális körülmények között feladatunk kettős: a kompenzáció, korrekció, az integrációt segítő fejlesztő munka a fogyatékosok oldalán; a sérült személyiség sokoldalú fejlesztése, képességeinek maximális kibontakoztatása, valamint a befogadók,

az ún. épek megfelelő felkészítése, az együttélés gyakorlati formáinak megtalálása.

A fogyatékosoknál a megváltozott fejlődésment következtében megváltozik az információ felvétele, nehezzé válik a szocializáció, az épekétől eltérő megismerési folyamatok megváltoztatják a környezettel való kapcsolatot. Mindezek sajátos személyiségfejlődést eredményeznek.

A gyógypedagógiai tevékenység a sérült személyiség fejlesztésének egységes folyamata, amely a sérült funkciók korrigálását, átszervezését, elvesztettek pótlását, kompenzálását, a meglévők fejlesztését segíti, célzottan törekszik a másodlagos kihatások megelőzésére, a személyiség egyensúlyának megteremtésére (Gordosné, 1982).

Amennyiben a gyógypedagógus-képzés általánosan érvényes alapelveit fel kellene sorolnom — a fontossági sorrendet figyelmen kívül hagyva — a következőket említeném meg:

1. A korábban elhangzott definícióból következően elsődleges feladat a komplex gyógypedagógiai szemlélet kialakítása. Ez alatt azt értem; hiszünk abban, hogy bármely részfeladat megoldása a sérült egyén egész személyiségére hat, egyengeti az utat az adekvát integrációs szintek eléréséhez.
2. A megfelelő színvonalú képzés csak az alaptudományok ide vonatkozó eredményeire, ismereteire építhető. Ezért az ún. alapozó szakasznak a szemléletfomálás szempontjából nagy jelentőséget tu-

lajdonítunk (Gordosné, 1982, Méhes, 1985., Pálhegyi, 1986).

3. Mivel a jelenlegi körülmények között a szerteágazó, állandóan differenciálódó szakterület létszámigénye nehezen felmérhető, ezért az átadott tudás legyen jól konvertálható. Hallgatóinkban olyan képességeket kell kialakítani, hogy ismereteiket önképzéssel, vagy szervezett továbbképzéssel bővíthessék, legyenek nyitottak szakterületük problémái iránt.

A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán a tiflopedagógia, a látási fogyatékosok pedagógiája a főiskolán a szakokra való képzés megindulása óta a választható szakok egyike. A nappali tagozatos csoportok létszáma: 15–18 fő. A levelező tagozatos hallgatók száma évente 4–8, ők szinte valamennyien már a választott szakuknak megfelelő munkakörökben dolgoznak. A nappali tagozaton végzett tiflopedagógia szakos fiatal kollégák közül évente átlagosan 3–5 fő helyezkedik el a választott szaknak megfelelő munkahelyen.

Az utolsó 10 évben a látási fogyatékosokról való gondoskodás kiszélesítése és differenciálódása megnövelte a terület szakemberigényét. A nevelőtanári rendszer kiépítése, a kiegészítő iskolai tagozatok bővülése, a vakok foglalkoztató iskolai csoportjainak beindítása, a mozgássérült vak gyermek otthonának életre hívása, a látás-sérültek áthelyező és tanácsadó állomása, az utazó tanári munkakör rendszeresítése, egyre több és több tiflopedagógiai

munkakör betöltését tették lehetővé.

A felsorolt új munkaterületek a képzés számára nemcsak mennyiségi, hanem minőségi igényt is jelentettek.

A főiskola 1973-as tanterve szerint a tiflopedagógia szak alapvetően a látásfogyatékosok általános iskolai alsó tagozatos tantárgyainak oktatásához ad megfelelő képesítést. A területről jelentkező jogos igényeket az 1983-as tanterv úgy próbálta kielégíteni, hogy a tantárgypedagógiák tárgyba beépítette a kiegészítő iskolai tagozatot, a korai gondozáshoz, az irányított családneveléshez, valamint a nevelőotthoni munkához szükséges ismereteket pedig részben speciálkollégiumok keretében oktatja.

A főiskola 1983-ban készített és azóta már elfogadott távlati fejlesztési tervében kidolgozott képzési struktúra változására az 1990-es évektől kerül sor (Gordosné, 1984). Ez a terv egy egyetemi szintű egységes gyógypedagógusképzési rendszer felépítését tartalmazza, ahol a gyógypedagógiai segítség igénylő népesség valamennyi

szakembertípusának a képzése megvalósítható.

A gyógypedagógia területén dolgozó szakemberek tevékenységét Méhes (1985) kifejezően és találóan „sorsrendezőnek” nevezi, ezzel is hangsúlyozva a felelősséget, amit magunkra vállalunk.

A sérültek, a fogyatékosok sikeres társadalmi integrációjának csak egyik feltétele a munkamegosztásban való aktív részvétel. Emellett olyan viselkedés- és életvezetési módok kialakításának kell megfelelniük, amelyek lehetőség szerint egyre jobban megközelítik az általános elfogadott normákat. Ide tartozik a közvetlen környezet kialakítása, a szabadidő eltöltésének tartalma, az önképviselet, a közéletben való részvétel, a kulturális és műveltségi szint stb. A gyógypedagógia a maga sajátos eszközeivel segítheti ezen képességek kialakulását, megteremtve ezáltal a szubjektív feltételeket. Az objektív, tárgyi és szociális feltételeket azonban a társadalom egészének kell a fogyatékosok, a sérült emberek számára biztosítani. Csocsánné Horváth Emmy

A fogyatékosok társadalmi megítélése

(Október 15-én, a Fehér bot napján megrendezett tudományos ülés előadása.)

**TISZTELT ELNÖKSÉG,
TISZTELT TUDOMÁNYOS ÜLÉS!**

Talán azzal kell kezdenem, hogy a Fehér Bot Napján egy ortopédsebész szól magukhoz, aki rehabilitációs intézeti dol-

gozó — az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézetben dolgozom — és joggal tesz fel nekem azt a kérdést, hogy mit keresek én itt? Én úgy gondolom, hogy a különböző fogyatékosoknak a problémái társadalmi szinten hasonlóak. Nem lehet különválasztani mozgásszervi fogyatékos, érzékszervi, értelmi, vagy belső szervi fo-

gyatékos, de még a társadalmi beilleszkedési zavarban szenvedő fogyatékos problémáját sem. Most sokan felhördülnek, mert sokan nem szeretik ezt a szót, hogy fogyatékos. Én mégis ezt kell, hogy használjam, hiszen a WHO ezt ajánlja.

Mégpedig miért?

Azért, mert a fogyatékos az lényegében nem más, mint a normáltól való eltérés. Ez nem jelent rokkantságot, hiszen egy fogyatékos ember a társadalomban, egy segítő társadalmi közegben 100%-os teljesítményt tud nyújtani, teljes emberi életet tud élni. Ha valaki már rokkanttá válik, az egy sokkal súlyosabb dolog. Ez annyit jelent, hogy megbomlott az egyensúly, megbomlott az összhang a fogyatékos és a társadalom között. Én úgy gondolom, hogy ennek az összhangnak a megbomlásáért csak nagyon ritkán felelős a fogyatékos, és inkább felelős társadalmunk. A megbomlás oka lényegében nem más, mint, hogy a fogyatékos nem tud megfelelni a társadalmi elvárásoknak.

Ha végig gondoljuk ennek két oldala lehet: egyrészt a fogyatékos lehet oly mérvű, hogy már az ember, az egyén integrálódását, beilleszkedését a társadalomba akadályozza, — sajnos ilyen esetek is vannak, — de ha egy megértő közegben, megfelelő környezeti feltételeket teremtünk, akkor úgy érzem, hogy a rokkantság megelőzhető. És ez lenne a legalapvetőbb társadalmi feladatunk, hogy a rokkantság tényét, a rokkantság helyzetét előzzük meg.

Az előzőekből következik az, hogy a rokkantság lényegében nem más, mint egy társadalmi kategória. Éppen ezért a társadalomnak a rokkantság kezelésére, és a fogyatékoság kezelésére fel kell készülnie.

Hogyan teheti ezt?

Nagyon-nagyon fontos lenne, hogy megfelelő környezeti feltételeket teremtsünk. Ha végig gondolják azt, hogy a környéken milyen átalakításokat végeztek annak érdekében, hogy a vakok biztonsággal tudjanak közlekedni, akkor ezt már egy kicsit meg is világítottam. De hasonló problémával küszködnek a mozgássérültek is, hiszen az utcakereszteződés az számukra legalább olyan nagy probléma, mint a vak ember számára — csak másként.

Hogyan lehetne mégis valahogy egy kicsit továbblépni?

Én úgy gondolom, hogy úgy, hogy megfelelő képzésben, megfelelő oktatásban részesíteni a fogyatékos embereket, és természetesen környezetüket is. Ha a modern társadalmak fejlődése során már eljutottunk odáig, hogy gyakorlatilag mindenki előtt kinyílt a kapu; bármit csinálhat, bármit elérhet, akkor azt kell, hogy mondjam, hogy ezeket a lehetőségeket ki kellene használnunk. El kellene jutnunk odáig, hogy egy fogyatékos nemcsak egy jó és emberhez méltó éltvitelre legyen képes, de eljusson a munkahelyéig is. Úgy érzem, hogy akkor lehet valaki teljes értékű rehabilitált állampolgár, hogy ha megfelelő hasznos tevékenységet folytat.

Jelen gazdasági helyzetünkben sajnos arra fel kell készü-

nünk, hogy ezt egyre nehezebb lesz elérnünk. Ha végig gondoljuk, hogy mi vár ránk, akkor láthatjuk, hogy hamarosan országszerte olyan átképző központokat kell kialakítanunk, ahol dolgozóinkat valamilyen új, valamilyen másfajta szakmára tudjuk átképezni. Ha ezeket az átképző központokat már úgy alakítanánk ki, hogy a fogyatékos ember is megfelelő képzésben részesülhetne, akkor úgy érzem, hogy a rehabilitáció útján óriásit léptünk előre.

Természetesen, ehhez a megfelelő érdekeltségi viszonyokat is ki kellene alakítani Magyarországon. Sajnos, az ötvenes években egy elég nagy hibát követtünk el. Úgy gondoltuk, hogy a szocialista társadalmi automatikusan megodlja ezeket a problémákat. Ma már be kell látnunk azt, hogy a mindenki felett gondoskodó állam ideálja nem fog megvalósulni. Annak idején Marx mondta, hogy az ember legmagasabb rangú tevékenysége a munka. Akkor miért zárnánk ki a fogyatékosokat ebből a legmagasabb rangú tevékenységből? A munka, ami emberré tett minket, az az elkövetkező időkben egyre fontosabb lesz országszerte, és úgy gondolom, hogy ennek elérése, megvalósulása minden fogyatékosági kategóriába tartozó embernek is feladata.

Miért mondom ezt?

Annakidején, az ötvenes években sajnos a fogyatékos egyesületeknek a szerepe nagyon visszaszorult. Ma már, — hála az 1981-es Fogyatékosok Nemzetközi Évének —, egyre többet beszélünk erről, de úgy gondolom, hogy még mindig

nem eleget. El kellene érünk azt, hogy ezek a fogyatékos szervezetek, szövetségek, az egyre jobban kiépülő demokrácia lépcsőjén mindig magasabbra és magasabbra léphessenek, hogy résztvehessenek mindennapi életünkben, és megfelelő módon tudják képviselni a fogyatékosok érdekeit a demokrácia fórumain.

Amikor arról beszéltem, hogy miért is állok itt, azt mondtam, hogy azért, mert ezt nem kerülheti ki egy orvos. Az orvosok azok, akik először találkoznak azzal a ténnyel, hogy egy ember már tovább nem gyógyítható. El kell fogadnunk azt, hogy a fogyatékos az nem betegség. Egy fogyatékos nem kell gyógyítani. Éppen ezért ezeknek az embereknek 100%-os életre kell adni lehetőséget.

Amikor mi azon gondolkoztunk, hogy az egyébként sikeresen rehabilitált betegeink, pacienseink, amikor hazatérnek, a rehabilitációs eredményeink megsemmisülnek, nem tudtuk először, hogy mi okozza ezt. Az, hogy a társadalmi környezet, a lakókörnyezet, a munkahelyi környezet nem támogatja megfelelően ezeket az embereket.

Mi lehet ennek az oka?

Úgy gondolom, hogy ez a társadalmi elmaradás, hogy éveken keresztül nem beszéltünk fogyatékos ügyről, a rokkant ügyről, azt is magával hozta, hogy az emberek, (mindennapi környezetünk) nem rendelkeznek megfelelő információkkal erről a kérdéstről. Ha valamit nem tudok, akkor attól félek. Ha valamitől félek, akkor azt

elutasítom, és így alakult ki lényegében Magyarországon egy elutasító magatartásforma a fogyatékosokkal szemben, amit nagyon jó lenne legyőzni. És úgy gondolom, hogy ma itt azért vagyunk együtt a Fehér Bot Napján, hogy ezt az elutasító magatartást legyőzzük. Ebben nagyon fontos lenne a tömegkommunikáció szerepe, hogy megfelelő információkat közöljön a fogyatékosokról. Mi-

nél több hangot kell adni annak, hogy mindannyian 100%-os életet akarunk élni, de ahhoz, hogy a fogyatékos az épekkel egyenrangú életvitelt folytathasson, egy kicsivel több jog járna neki. És ez lenne az a szociálpolitikai célkitűzés, amelynek eléréséhez — úgy vélem — tovább kellene lépünk.

Dr. Mező Róbert

NÉMETH ZSUZSA

A FEHÉR BOT NAPJÁRA

Huszonöt éve a vakokért

Marika — ez a név sok-sok Komárom megyei család otthonában fogalom lett. A biztatás, a remény, a segítség szalmaszálát jelenti Ő. Arcát kevesen látták, csupán kedves, türelmes hangját ismerik, mégis hálával ejtik ki a nevét. Jomagam négy éve ismerem, és csodálom. Azt mondják róla: egyre fiatalabb lesz. Én is így látom, pedig nehéz a dolga. Marika, Magyarai Ferencné Tatabányán, a Vakok és Gyengélátók megyei Szervezetének egyetlen látó, főállású dolgozója. Huszonöt éve intézi a látássérültek ügyes-bajos dolgait.

— Szeretem, amit csinálók, és talán ezért tűnik úgy mindenkinek, hogy nem öregszem. Boldoggá tesz, ha segíthetek másokon. Sokan megkérdezték már: hogy lehet ezt bírni, hiszen nagyon sok szomorúsággal találkozom nap, mint nap. A lehetőségeink a segítségre pedig egyre szűkösebbek.

— *Mégis: mi hajtja? Honnan meríti az erőt?*

— Olyan családban születtem, ahol vak emberrel éltem együtt. A bátyám születésekor vesztette el a látását. Hárman voltunk testvérek, a szüleink megtanítottak bennünket arra, hogyan segítsük őt. Soha nem dédelgették sajnálkozva, ellenben mindent megtettek azért, hogy tanuljon. Kitűnő tanuló volt, zenét tanult, de egész életében, akárcsak a többi vak ember, segítségre szorult. Ebben nőtem fel, ezt láttam otthon, hozzászóltam a vakok gondjaihoz. Ide a szövetségbe is a bátyám hozott 1963-ban, miután néhány év alatt három adminisztrátor is elment. Eleinte nekem sem volt könnyű. Nemegyszer sírva jöttem haza a családlátogatásokból. A főnököm, aki vak ember, mindig azt mondta: — Marika, Marika, nem mehet ez így tovább! — A vaksághoz hozzászóltam, de a nyomorúsághoz nem. Szerencsére, ma már ritkán fordul elő ilyen eset. Sokat javult az elmúlt években a vakok helyzete.

— *Igaz, hogy növekszik a taglétszám?*

— Sajnos, igen! Elég sok a vak kisgyerek. Aggóató szülők keresnek fel, és mikor hozzák ezeket a csöppségeket, a szívem összeszorul. Nekem is van két lányom, és unokáim is vannak. Annyira átérzem a fájdalmukat! Természetesen mindent megteszünk a látássérültekért, amit csak lehet. Budapesten speciális általános iskolában tanulhatnak, de egy dolgot nem adhatunk vissza, amit a legjobban szeretnénk: a látásukat.

— *Találkoztam a szövetség rendezvényein olyan ismerőseimmel, akik nemrég még látó emberek voltak. Nehéz percekét éltem át...*

— Szomorú, de nem ritka az ilyen eset. A napokban volt nálam egy esztergomi fiatalasszony. Teljesen kétségbe volt esve. Ilyenkor nemcsak a betegséggel, hanem a családi konfliktusokkal is számolnunk kell, hiszen előfordulhat, hogy a házastárs is elhagyja. Igyekszünk ebben a nehéz helyzetben támaszuk lenni. A jó szó, a megértés nagyon fontos számukra. Persze, van más példa is. Tatabányán él olyan fiatalember, aki szintén egyik napról a másikra veszítette el a látását. Felajánlotta a feleségének a válást, de az nem hagyta el. Szeretetének, kitartásának legszébb bizonyítékaként még egy kisgyermeket szült neki a másik kettő mellé. Nagyon szépen, boldogan élnek. Ismerek nem egy olyan családot is, ahol az anyuka és az apuka is vak. Példásan nevelik gyermekeiket, és a lakásuk is olyan tiszta, akár a patika.

— *Hogyan tud a szövetség segíteni rajtuk?*

— Szerencsére jó a kapcsolatunk a tanácson dolgozó szociálpolitikai előadókkal. Ők is amolyan megszállottak, mert ezt a munkát másképp nem lehet végezni. Társadalmi szervezetek, vállalatok, de magán-személyek is segítenek. Például egy esztergomi néni havonta küld nekünk a nyugdíjából 100 forintot, hogy egy jobban rászorulóknak adjuk. Mi nem szeretünk kérni. A vak emberek többsége csak akkor hallatja szavát, ha nagy bajban van.

SZONDA KLÁRA

November 7-e, minálunk

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 70. évfordulójának tiszteletére intézetünkben is sor került a megemlékezésre, mely a szokottnál is bensőségebb volt.

Talán azért, mert a történelem nagy folyamában nagyon röviden hetven esztendő — egy csepp az idő tengerében — de nem úgy az ember életében! Hiszen azok, akik azokban a vérzivataros időkben születtek, bizony már igencsak idős, sok jót és rosszat megért emberek, hát még azok, akik már maguk is felnőtt fejjel vehettek részt, lehettek részesei ama dicső napoknak!

Mert ilyenek is vannak még közöttünk jónéhányan. Ők fokozott figyelemmel és meghatottsággal vettek részt azon a kis ünnepségen, melyet november 5-én tartottunk intézetünk ebédlőjében.

Persze, előfordul, hogy bennünket is visszautasítanak valahol: az egészséges emberek nem tudják mindig átérzeni a betegek gondját, fájdalmát. Csak őket is fenyegeti egy veszély: bármely pillanatban közejük kerülhetnek, ettől senki sincs megvédve!

Magyari Ferencné sokéves áldozatos munkája elismerésül a napokban vette át a Braille Emlékérem ezüst fokozatát.

(Megjelent a Komárom megyei Dolgozók Lapja 1987. október 15-i számában.)

A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Tóth Zoltán, a Csokonai Színház művésze színvonalas szavalattal emlékezett az ünnepre. Majd dr. Ács Istvánné, a megyei Vöröskereszt képviselője tartotta meg ünnepi beszédét. Ebben rövid áttekintést adott az elmúlt hetven esztendő történetéről, politikai és gazdasági eseményeiről. Beszért a Szovjetunióban zajló reformokról, Mihail Gorbacsovna a vilégbéke érdekében tett kezdeményezéseiről. Majd hazánk jelenlegi gazdasági és pénzügyi nehézségeit, reformterveit ismertette és elemezve annak a meggyőződésének adott hangot, hogy ezen nehézségek jó munkával, hittel és erős akarattal leküzdhetők.

A beszéd elhangzása után az ünnepség az Internacionále hangjaival ért véget.

Elhunyt Hamar Gyula

Mély megrendüléssel és fájdalommal értesültünk arról, hogy 1987. szeptember 16-án váratlanul meghalt Hamar Gyula, a vakok és gyengénlátók Komárom megyei szervezete elnökségének egyik legaktívabb tagja, rendezvényeink állandó szervezője, a tatai sorstársak gyakori látogatója, mindannyiunk kedves jóbarátja.

Hamar Gyula 1911. augusztus 5-én született Karcagon. Felnőtt korában vesztette el látását, de optimizmusát, hitét az emberekben élete végéig megőrizte. Már Karcagon bekapcsolódott az ot-tani vakok szervezete vezetőségének munkájába, aktívan tevékenykedett kezdettől fogva. Amikor Gyula bácsi és kedves felesége, Mica néni Tatára költözött, akkor már mindketten nyugdíjasok voltak. Itt igen rövid idő alatt felvették a kapcsolatot a szövetség Komárom megyei szervezetének vezetőségével és bekapcsolódtak az egyesület életének vérkeringésébe. Tatán a Hamar-házaspár egy egész város látássérültjeinek gondját-baját vette nyakába. Sorra és rendszeresen meglátogattak minden tatai sorstársat. Minden egyes látogatásukról Mica néni naplót vezetett, amelyben feljegyezték a megkeresett személyek problémáját, kérését. Ugyanakkor Gyula bácsi lakásának ajtaja is mindig nyitva volt az oda látogató sorstársak előtt. Az ő vendégszeretetükről csak felső fokon lehet beszélni.

Gyula bácsi gyümölcsöző kapcsolatokat épített ki a tatai helyi szervezetekkel, a Hazafias Népfronttal, a városi tanáccsal, a Vöröskereszt szervezettel, továbbá az üzemekkel, ezek szocialista brigádjaival, köztük a Hűtőtechnika Vállalat és a Szőnyeggyár kollektíváival. A nevezett két üzem brigádjai anyagilag is rendszeresen segítettek a tatai tagtársak részére rendezett találkozókra, amelyeknek szervezője minden esetben a Hamar-házaspár volt. Hamar Gyula áldozatos munkája eredményeként 1985-ben megkapta a Louis Braille emlékérem bronz fokozatát.

Hamar Gyula halálhíre mindannyiunkat nagyon váratlanul ért és megdöbbsentett. Halála előtt egy héttel még részt vett szervezetünk elnökségi ülésén, ahol bizakodva, tervekkkel, reményekkel nézett a jövőbe. Mint mindig, az utolsó alkalommal is, tapasztalataival, hasznos ötleteivel, jó tanácsaival segítette a vezetőség munkáját. Akkor még nem gondolhattunk arra, hogy sajnós, utoljára találkoztunk Gyula báccsal. Hiába mondták többen is neki, hogy vigyázzon magára, kímélje erejét, egészségét. Nyugdíjas éveinek szinte minden napját, minden energiáját sorstársai megsegítésének, életük jobbá tételének szentelte, hűségese feleségével együtt. Halálával pótolhatatlan veszteség érte megyei szervezetünk vezetőségét. Az Ő hiányát még nagyon sokáig érezni fogjuk. Kedves vidám egyéniségét, mindig segítőkész akarását, optimizmusát örökre emlékezetünkben tartjuk. Gyula bácsi hasznos, tevékeny élete és munkássága példaként kell, hogy szolgáljon fiatal sorstársaink előtt. Ő mindig tudott segíteni mindenkinek egy-egy jó tanáccsal, ötlettel, tapasztalattal.

1987. szeptember 23-án gyászolónak sokasága, egyedül maradt felesége, testvérei, rokonai, barátai, ismerősei és sorstársai kísérték utolsó útjára Hamar Gyulát a tatai Almási úti temetőben. Gondolatban most én is elhelyezem a megemlékezés virágát Gyula bácsi sírján, nyugodjék békében. Várvolgyi János

Fekete börtön

A már hagyományossá vált nemzetközi „Fehér bot napja” alkalmából szövetségünk Hajdú-Bihar megyei szervezete bensőséges ünnepséget rendezett október 15-én a debreceni Irodalmi Múzeumban.

Borsos tér 1. szám. Elegáns villa, mely egykor a neves építész, Borsos László tulajdona volt. Ő tervezte a stadiont, a krematóriumot és Debrecennek még jó néhány jeles-nevezetes építményét.

Az egykori magánvilla ma büszkén viseli homlokzatán az Irodalmi Múzeum feliratot, hirdetőt az arra járóknak, hogy a civisvárosnak már nemcsak Déry Múzeuma van! Várja is szeretettel a művelődésre vágyó embereket!

Sajnálom, hogy nem volt alkalmam részletesen megtekinteni a múzeumi anyagot, de meghívom az irodalmi műsorra szóló, és izgatottan vártam, azaz vártuk — annak kezdetét, mert ugyancsak szép számú közönség jött össze a múzeum földszinti tágas előadótermében, erre az érdekesnek ígérkező irodalmi eseményre.

Miért volt ez annyira érdekes és különleges esemény? Azért, mert első ízben került sor arra, hogy vak költők eddigi elzártságukból végre kiléphetek műveikkel a nagy nyilvánosság elé!

A művek megszólaltatásában a Debreceni Csokonai Színház művészei voltak segítségünkre; őszinte átéléssel, mély együttérzéssel interpretálták verseinket.

A műsor Szalay Béláné és Geriné Jóna Ilona tagtársnők — a tavalyi szavalóverseny II. és III. díjnyertesei — nyitó szavlatával vette kezdetét. Ezután Csicsai Károly, a Déry Múzeum munkatársa üdvözölte a közönséget; megemlékezett a Fehér bot napjáról, üdvözölte a címadó versnek, a „Fekete börtön”-nek jelenlevő költőjét (Szonda Klárát — a szerk.), majd bemutatta a színház művészeit: Horányi Lászlót, Katona Zoltánt, Pálfi Zoltánt, Tóth Zoltánt, Varga Évát és Vizi Györgyöt, akik sorra léptek a színpadra, és többek között Cseke Gábor, Kiss József, Rácz Lilla, Schiff Ervin és Vargha E. Katalin verseit adták elő, meggyőző erejű átéléssel.

A felcsattanó tapsok ereje bizonyította a forró sikert, igazolva ezzel a művészek előadói rátermettségét, magas szintű művészi talentumát, valamint az előadott művek poézisét, nivóját, a szerzők pallérozott nyelvi rutinját, mesterségbeli fölényét.

A műsor végén Csengeri József megyei titkár meleg, őszinte szavakkal köszönte meg a művészek közreműködését, mellyel lehetővé tették, hogy végre vak költők is igazi reflektorfénybe kerülhessenek. Csengeri József végezetül a Homérosz énekkar egy-egy lemezfelvételét adta át ajándékkul az előadóknak.

Felejthetetlenül szép, emlékeztetes este volt. Hiszem és remélem, hogy mind a művészek, mind a közönség szívesen és sokáig fog visszaemlékezni erre a megleghangulatú, bensőséges rendezvényre!

Gondolatok

Egy olvasó-szerkesztői találkozó után

December 11-én, pénteken este 6 órakor szövetségünk budapesti székházának nagy előadótermében olvasó—szerkesztői találkozóra került sor. Lapunk időben meghirdette az eseményt, de a nyomaték kedvéért számos meghívót is küldtünk az érdekelteknek. Ennek ellenére alig harmincan voltak kíváncsiak azokra a fontos kérdésekre, melyek az este során terítékre kerültek.

Számos korábbi vidéki, hasonló jellegű találkozás után ez a budapesti, a legszervezettebb, a legnépesebb szakembergárdát megmozgató esemény volt. A szövetség főtitkárán, a lap felelős kiadóján, hivatalvezető-helyettesén és a központi elnökség néhány tagján kívül jelen voltak a rovatok vezetői, a különböző sorozatok gondozói, a Braille-nyomda képviselője, valamint a folyóirat sík változatának műszaki szerkesztője, és — természetesen — a lap szerkesztője, jelen sorok írója is.

Pinviczki Györgynek, a budapesti és Pest megyei szervezet titkárának, mint házigazdának pár szavas megnyitója után rövid szerkesztői beszámolóra került sor, mely elsősorban a lap jövőbeni terveivel foglalkozott. A hozzászólások aprólékos részletezésétől e helyütt el kell tekintenünk, mert ezek rengeteg szubjektivitást, nem egyszer indulatoktól fűtött, néhány esetben becsmérlő hangú megnyilvánulásokat is tartalmaztak. Természetesen nem hiányoztak a parlamentáris jel-

legű, jobbító szándéktól vezett, mértéktartó javaslatok, ötletek sem. A kezdeti, szélsőségesen negatív hozzászólások után, melyekből kétségkívül lemerhető volt egyfajta szervezetség, összehangoltság, fokozatosan kibontakoztak azok az észrevételek, melyek távlatilag — a megvalósítás esetén — segíthetik a lap munkáját, szorosabbra fűzhetik a szerkesztő bizottság és a lap olvasói közötti kapcsolatot. Többen kifogásolták a „Megyei szervezetek életéből” c. sorozat működését, megállapítva, hogy egy távoli megye eseményei aligha érdekelhetik a tőle messze eső vidékeken élőket. Lapunk szerkesztő bizottságának meggyőződése szerint az egyesületi élet különböző eseményeinek, megnyilvánulásainak elhallgatása, figyelmen kívül hagyása a demokrácia súlyos megsértése, jövátéhetetlen politikai hiba lenne. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy erről a rovatról a jövőben sem kívánunk lemondani.

Többen szóvá tették a rovatok viszonylag magas számát és szabályos rendben történő közreadását. Külföldön szerzett nemzetközi tapasztalataink szerint meggyőződésünk, hogy a tömegtájékoztatás egyik fontos tényezője a rendszeresség, az információk megfelelő keretbe történő foglalása, szelektálása, az áttekinthetőség, az érdeklődések orientációjának figyelembevételével: ez pedig nem egyéb, mint a rovatok fenntartása, megbízható állandóságuk

garantálása. Rádiós hasonlattal élve — hiszen ez a média, mely sorstársainkhoz a legközelebb áll — ki kifogásolná azt, hogy mondjuk a Szabó családtól a Pop-tarisznyáig, az Ötödik sebességtől a Ki nyer máig tíz és tíz olyan „rovata” van a rádiónak, melyet a megfelelő időben hallgatni akarunk, jelentkezésükre minden körülmények között számítunk. Úgy érezzük, a közlekedési, a sport, az úttörő és zenei rovatok rendszeressége nélkül, vagy az elnökségi ülések tudósításai, az egészségügyi és jogi felvilágosítás szabályos ismétlődése nélkül szegényebbek lennénk. Tudomásul kell vennünk azt a tényt, — szerkesztőknek és kiadóknak egyaránt — hogy az olvasó nem olvas el mindent, de a cél sem ez; felüti azt az oldalt, ahol az érdeklődésének megfelelő anyagot várja és reméli: ehhez pedig mindenképpen „rendre” van szükség! Az a rovatvezetők feladata, hogy azonos fejléc alatt mindig új és széles érdeklődésre számot tartó anyagot közöljenek.

Bírálat érte folyóiratunk kérését. Előjáróban hangsúlyoznunk kell, hogy ez a kérdés kívül esik a szerkesztőség hatóságán. Bár erről már szoltunk, de itt is hangsúlyozzuk, hogy pontírást előállító nyomdánk 1986-as súlyos problémái (baleset, munkaerőhiány) valóban komoly fennakadást okoztak, és csak a nyomda éppen meglévő, munkára kész dolgozói, mondhatni hőies helytállának köszönhető, hogy a kiadványok valahogyan mégis eljuthattak az olvasókhöz. Lapunk síkírású változata — mint

ismeretes — nem nálunk, hanem a budapesti Pátria Nyomdában készül. Tudni kell, hogy a mai magyarországi nyomdai átfutás — a mi esetünkben is így van — jószerével két hónapra tehető. Ezen a késésen belátható időn belül nincs módunk változtatni: ez az idő egy közepes hazai átlagnak tekinthető. Szerkesztőségünk megkülönböztetett gonddal ügyel arra, hogy olyan időpontok ne kerüljenek határidőként a folyóiratba, melyeket a megjelenés ideje túlhalad.

Anarchikus nézetet tükrözött az egyik hozzászólás, mely egyszerűen megkérdőjelezte a pontírást szükségességét. Fülembe cseng egykori elnökünk, dr. Vas Tibor sokat hangoztatott mondása, mely valahogy így szólt: a vakok körében analfabéta, aki a pontírást nem ismeri, használatát mellőzi. És valóban, hogy is mondhatnánk le az emberiség egyik legnagyobb találmányáról: a szavak, a gondolatok rögzítéséről, még ha ezt a magunk speciális módján tesszük is. Az információátadás pontosságát csak az írásbeliség szavatolhatja; mely meggyőződésünk szerint erről sohasem mondhatunk le! Azzal messzemenően egyetértünk, hogy a Braille-írás előállítás sokkal bonyolultabb, nehezebb még az elektronika korában is, és akkor még nem szoltunk a hatalmas fizikai terjedelemtől. Számos országban történtek és történnek kísérletek e kétségkívüli hátrány némi behozására, ugyanis részint a CB rádióhálózat, részint a kazettamásolás rohamos fejlődése jelentős előrelépést ígér.

Jó hír, hogy hazánkban is folyamatban vannak azok az intézkedések, illetve kísérletek, melyek a hazai sorstársak információigényét hivatottak — nem távoli jövőben kielégíteni

A találkozón jelen voltak a fiatalok képviselői is, akik felszólalásukban fórumot kértek lapunk hasábjain korosztályuk számára. Nagy kár, hogy egyébként jogos bírálatuk elhangzása után arra már nem szívesen vállalkoztak, hogy írásaikkal színesítsék lapunk palettáját, gazdagítsák a választékot.

Mások, akik több-kevesebb rendszerességgel jelentkeznek írásaikkal, feltették a kérdést, miért kell a megjelenésre szánt írást három példányban, és világos, sajtókész állapotban a szerkesztőséghez eljuttatni. A Magyar Szabványügyi Hivatal által kiadott, MSZ 9651—74. sz. „Nyomdai kézirat” c. szabványa egyértelműen intézkedik az oldalankénti sorszámokról, a soronkénti leütésszámról, valamint az oldalankénti javítások lehetséges legmagasabb számáról. Ezeket minden munkatársal, akiknek jelentkezése rendszeresnek ígérkezik, időben közöljük. Ismeretes, hogy lapunk egyszerre pont- és síkírású változatban lát napvilágot, így a kötelező archivációt is figyelembe véve a kéziratokat három példányban kell kérnünk. Fentiek figyelembevételével nagy szeretettel és érdeklődéssel várjuk minden korosztály jelentkezését, ha írása megfelelő színvonalat képvisel és szélesebb körű érdeklődésre tarthat számot.

Beszámolóim elején utaltam már néhány felszólalás rombo-

ló, a szocialista együttélés szabályait semmibe vevő hangvételeire, ezek szomorú sorába illik az a rosszhiszemű megállapítás, hogy a cikkírók későn kapják meg a munkájukért járó honoráriumot, ekkor már nem emlékeznek vissza írásuk terjedelmére, és így kétségbe vonható a kifizetett összeg hitelessége. Szükségesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy a hivatal rendjének megfelelően negyedéves elszámolást kell alkalmaznunk, így valóban előfordulhat az, hogy — mondjuk — a második negyedév elején megírt cikk ellenértékét csak a harmadik negyedévben kaphatja meg a cikkíró. Arra viszont kínos pontossággal ügyelünk, hogy még néhány betűből álló sorok se maradjanak ki az elszámolásból. Itt jelezzük leendő cikkíróinknak azt is, hogy intézményünk 1987 második felétől kézirati soronként négy forintot fizet a szerzőknek. Egyébként a számfejtés pontosságáról, erkölcsi tisztaságáról itt a budapesti központban bárki, bármikor személyesen meggyőződhet, akár évekre visszamenőleg is.

Közismert, hogy nehéz korszak előtt állunk; a pártoskodás, a széthúzás vesztesei egyedül csak mi lehetünk. Legyünk óvatosak a mindenáron újat akarás kérdésében, nehogy olyan értékeket süllyesszünk egy láthatatlan pincébe, melybe talán soha, senki többé nem lép be, holott ezek olyan értékek lehetnek, melyekért a vakügy legjobbjai hosszú, nehéz harcot folytattak, és amelyek valóra váltására rátették életüket. A szövetség márciusban

megválasztandó vezetőségének — számos előzetes jel int erre — már jó előre fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a demokrácia ne torkolljon káros szubjektivitásba, a rosszul értelmezett nyíltság pedig anarchiába.

Záró gondolatként munkatársaim nevében ezúton mondom

köszönetet a hozzászólások sorából egyébként nem hiányzó elismerő szavakért, melyekkel hitet adnak további munkánkhoz, a lap megújításához, és végső soron a vakügy húszévtizedéhez.

Barna Zoltán
szerkesztő

SIMON GYULA

Fehér bottal a miskolci forgalomban

Az ország második legnagyobb városa ezekben a hónapokban, években, vagy úgy is mondhatnánk; évtizedekben éli át az újjászületés előtti vajúdas minden kínját. Tudvalevő, hogy az ország más városai is dinamikus fejlődnek; Miskolc fejlődése azonban nem mérhető össze egyikével sem, még Budapestet is beleértve ebbe az összehasonlításba. Nem azért, mintha Miskolc korszerűsödésében túl akarná szárnyalni a fővárost — ez területi adottságaik különbözősége miatt sem lehetséges, Budapesté ugyanis jóval kedvezőbbek. Amíg a főváros egyik fele síkság, másik része pedig összefüggő hegyes vidék láncolata, addig Miskolc közlekedési és építészeti struktúráját egyetlen hosszú völgy határozza meg. Így tehát az úgynevezett egyutcás városok közé tartozik; főútja is a város hosszában húzódik. A vasgyári vonalon kí-

vül csak egyetlen villamosvágánya van, mely a város keleti és nyugati végét köti össze, Hogy fejlődése mégis dinamikusabb más városokénál, ez az az az fejlődés rövid kezdeti időtől visszszámítva, nagyon mély pontról indult. A felszabadulás előtt Miskolc arculatára rányomta a bélyegét a minden esztétikát és kultúrát nélkülöző kereskedelemcentrikus szemlélet. A városban üzlet létesült üzlet hátán, a Búzatér forgalma, nyüzsgése pedig a fővárosi piacokét is felülmúlta. Ma is ez az ország egyik legnagyobb — emelett legdrágább — piaca. Ide nemcsak Borsod, hanem a szomszédos, sőt távolabb eső megyék is felhozzák áruikat. A Búzatér akkora terület, hogy néhány éve a Volán távolsági autóbusz-pályaudvarát is képes volt befogadni.

1948-ig szinte semmi sem mozdult előre a múlthoz ké-

pest Miskolcon. Ami a közlekedést illeti, egyetlen sínpáron zötyögött végig a villamos; a szembejövő szerelvények kitérőkben várták egymás elvonulását. Elképzelhető, hogy ez az „egyvágányúság” milyen mértékben lassította a műszakilag és küllemében kopott szerelvények miatt amúgyis lassú forgalmat.

Említsük meg itt, hogy az akkori Vakok Intézetének földszintes épülete is annak a Szegényárpoldának az udvarán húzódott meg, melynek hosszú, ablaktalan fala a Fő utca képét tette még sivárabbá. Ki gondolta volna akkor, hogy annak a sivár épületnek a helyén majdan egy pompás, modern úttörőpalota fog büszkélkedni! De, amint említettük, a felszabadulás után még három évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy egy nagyobb méretű változási folyamat indulhasson meg. 1948 nyarán még Budapesten is az úttest szélén haladtak a villamosok, csak ennek az évnek az őszén kezdték a Nagykörúton középre helyezni a síneket. Ez a módszer Miskolc közlekedési tervezésében is mintául szolgált. Ekkor határozták el, hogy itt is dupla vágányú villamospályát építenek, mégpedig az úttest közepén. Emiatt csaknem az egész város hosszában szélesíteni kellett az úttestet úgy, hogy a kettős sínpár mindkét oldalán kétsávos közlekedés váljék lehetővé. Emiatt sok-sok magán- és középületet kellett kisajátítani és lebontani. A várossal egybeépült újdíósgyőri és díósgyőri útszakaszokon a jegenyék egész sorát kellett kiirtani, az ott la-

kók nagy szomorúságára. A belvárosban azonban még így is maradtak olyan akadályok, melyekkel a tervezés még a mai napig sem tudott megbirkózni. A Nemzeti Színház árkádja például a gyalogjáró fölé emeledik, így az épület és a villamospálya között ma sem fér el egy gépkocsi sem. A színházat mégsem bontották le, mivel ez Miskolc egyik legszebb, műemléknek nyilvánított épülete. 1983-ban úgy döntöttek a város közlekedéstervezői, hogy a belváros főutcája legyen sétáló utca, — már amennyire sétálni lehet egy olyan utcán, melyen ott dübörög a kétvágányú villamos, és ezen a tényen beltáható időn belül változtatni sem lehet. Ezen kívül megvan még az a szépséghibája is, — mint minden sétáló utcának —, hogy időnként egy-egy áruszállító kocsik jelenik meg, hosszas rakodással veszi el a sétálni vágyók kedvét kedvenc időtöltésüktől, szünet nélkül túráztatják motorjukat még az éjszakai, a hajnali órákban is.

A felsoroltak dacára tény, hogy ez a város építészetiileg egyetlen időszakban sem fejlődött annyit, mint 1967 és 1976 között. Ebben az évtizedben gombamódra szaporodtak a lakótelepek. Ennek a mesterségesen gyorsított fejlődésnek kiáltó tanúi: a tízemeletes torony- és szalagházak még sok évtizeden át hirdetni fogják annak a korszaknak kényszer-építészeti stílusát. Mindezek ellenére itt a lakáshiány legalább olyan súlyos, mint a fővárosban a mai napig.

Visszatérve a közlekedésre, az ún. sétáló főútca már évek óta készül, és még ma is a legvisszafogottabb fordulás színhelye. Ennek a városnak igen nagy árat kell fizetnie azért, hogy a belvárosból kiúzzák az épületeket megremegtető, dübörgő autóbuszokat és azoknak mérgező olaj-gázfelhőit. A városnak amúgy is aránytalanul megnövekedett közúti forgalmát ideiglenes és végleges terelőutakra kell áthelyezni. Pl. az úgynevezett Északi Terelőutat igen nagy hosszúságban hegyoldalba kellett vágni úgy, hogy ez az úttest is négysávos legyen. A Déli Terelőúton pedig a rengeteg kényszerű kanyar és jelzőlámpa igen sokszor kilométeres forgalmi dugókat eredményez. Közben pedig folyik a város villamosvonalának teljes rekonstrukciója. Ezért a forgalmat a város egyes külső részéről is terelőutakra kellett helyezni. Pl. a Vasgyár felé vezető úton is szinte csak araszolva lehet haladniuk a járműveknek a nap majd minden szakában. Egyes helyeken a többirányú közlekedést irányító lámpák csak rövid másodpercekre jeleznek zöldet a gyalogosoknak. Látó gyalogos legyen a talpán, aki még szabad jelzésnél át tud érní a túlsó járdára! Mit tehet hát ebben a helyzetben a fehér botot viselő vak gyalogos, akinek éppúgy munkába kell mennie, ügyei elintézése után kell járnia, mint azelőtt? Igaz, hogy itt is érvényesül az a törvény-

szerűség, hogy minél nagyobb a veszély, annál közelebb a segítség, mert ebben a felfordult városban nagyon sok járókelő segíti a vak közlekedőt; de most minden nemlátónak multhatatlanul szüksége is van erre a segítségre. Minden építkezés természetes velejárója az a jelenség, hogy ahol a legerősebb a munkagépek dübörgése, puffogása, — minden vak közlekedőt megbénítván — ott van a legtöbb emelkedő, korlát, palló, gödör stb. Ezerféle veszély leselkedik a vak gyalogosra, nem tudva azt, hogy a következő lépésnél nem zuhan-e bele egy mély gödörbe, ahol gázcsövek, vagy forróvíz-vezetékek húzódnak. Minden miskolci vak ember alaposan megtanulja, egész életére, hogy a fehér botot szégyellni nem szabad, hogy minden segítséget rögtön el kell fogadni, hogy akkor is udvariasnak kell lennie, ha torkaszakadtából ordítva kell beszélnie a mellette levő emberrel, mert körülöttük tombol a „decibelek” uralma!

Azonban a közlekedés legnehezebb gondoljai között is intézményes gondoskodás történik minden hátrányos helyzetű gyalogos érdekében. Az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács Borsod megyei Csoportja ugyanúgy ankétot rendezett a hátrányosan közlekedők részére, mint tavaly az OKBT budapesti központja. Erre az ankétára is minden meghívott eljött: a városi, megyei tanácsi megbízottak, a Hazafias Népfőnt, a Vöröskereszt képviselői,

a hallás- és mozgáskorlátozottak küldöttei. A VGYOSZ képviselőjében a felsoroltakkal együtt mi is ott voltunk. Igen hasznos dolgokról értesülhetünk! Nem véletlen, hogy ezeket az ankétokat ősszel rendezik meg, hiszen az év őszi és téli időszakában a legsúlyosabbak a közlekedési gondok. Örömmel hallottam ezen az ankétokon, hogy Borsodban csökkenőben van a közlekedési balesetek száma és úgy tűnik, hogy az ittas vezetéseket is sikerült kissé visszaszorítani. Mindezekről eltekintve azonban az őszi hónapokban további szigorításokra fog sor kerülni, elsősorban a sebességhatárok betartása terén. Attól a vezetőtől, aki az előírt sebességhatárokat túllépi, fél évre is elvonhatják jogosítványát. Sajnos azonban, hogy a gyalogosokat ért balesetek száma nem csökkent, figyelmetlenségük miatt. Az ankétokon a gyalogosok, köztük a hátrányos helyzetűek részére is elhangzott néhány megszívlelendő tanács. Az OKBT igen nyomatékosan ajánlotta a fényvisszaverő felületek használatát. Ezekről sokan idegenkednek, mivel úgy vélik, hogy a ruhájukon, táskájukon, cipőjükön viselt fényvisszaverő felületek „komolytalan” külsőt kölcsönöznek. Ezt az előítéletet a biztonságosabb közlekedés érdekében mielőbb le kell küzdeni! Szorgalmazta továbbá az OKBT, hogy sötét öltözetben még az idősebb korúak se közlekedjenek, hanem minél világosabb ruhában, hogy a járművek ve-

zetői messzebből észre vehessék őket. A gyalogos közlekedőknek — különösen a hátrányos helyzetűeknek — igen nyomatékosan hívták fel a figyelmüket, hogy minden átkelést nagy gondossággal és körültekintéssel tervezzenek meg, nehogy valamely jármű féktávolságán belül balesetet szenvedjenek, vagy okozzanak! A gyalogos átkelőhely nem járda! Ezen megállni, beszélgetni, tilos, nemcsak fokozott balesetveszélyessége miatt, hanem azért is, mert a KRESZ előírja, hogy a gyalogos nem hátráltathatja a járművek közlekedését, mozgását, sebességét. A jövőben több közlekedési filmet, vagy videokazettát forgatnak le a városi kábeltelevízióban és a filmszínházakban.

Miskolcon ma igen nehéz közlekedni. Mindezek dacára a balesetek száma csökkent. Ez arra vezethető vissza, hogy városunk lakossága egyre fegyelmezettebben közlekedik — akár gyalog, akár járművön — és tudja jól, hogy a közlekedés érdekében hozott áldozatait siker koronázza. Lehet, hogy a pénz — vagy divatossabb kifejezéssel élve: a pénzeszköz — hiánya még jó ideig meg fogja hiúsítani a régi vágyat, a kéregvasút megvalósítását. Az sem valószínű, hogy egyhamar trolibuszok suhanjanak halkan. Pedig utcáink egyre inkább szélesednek, egyenesednek, és él azért bennünk a remény, hogy elkövetkezik az az idő, midőn majd fehér bottal is biztonságosan lehet közlekedni!

PIS MÁTYÁSNE

Mindenes tészta

Kötésminták

Azsur minta

Minden páros sor végig fordított.

1. Egy ráhajtás, két szemet simán egybe lekötünk, ez így váltakozik végig a soron.

3. sor: egy sima, egy ráhajtás, két szemet simán egybe lekötünk, ez végig így változik a soron.

5. Két szemet simán egybe lekötünk, egy ráhajtás.

Csipke minta

Színe: Egy sima, egy ráhajtás, két szemet simán egybe lekötünk, ez váltakozik a soron végig.

Visszája: Egy fordított, egy ráhajtás, két szemet fordítottan egybe lekötünk, ez így váltakozik a soron végig.

A színén egy sima legyen a sor végén a szélszem előtt, a visszáján pedig egy fordított.

Lyukacsos minta

Minden páros sor végig fordított.

1. Egy ráhajtás, öt sima, egy

leemelt, egy sima, a simát áthúzzuk a leemelt szemén.

3. Egy sima, egy ráhajtás, négy sima, egy leemelt, majd áthúzás.

5. Két sima, egy ráhajtás, három sima, egy leemelt, egy sima, majd áthúzás.

7. Három sima, egy ráhajtás, egy leemelt, egy sima, majd áthúzás.

9. Négy sima, egy ráhajtás, egy sima, egy leemelt, egy sima, majd áthúzás.

11. Öt sima, egy ráhajtás, egy leemelt, egy sima, majd áthúzás.

Tizennyolc szemmel osztható lyukacsos minta

Minden negyedik sorba kerül minta. A minták közötti három sor fordított, sima, fordított lesz végig.

Színe minta: szélszem, háromszor két szemet fordítottan egybe lekötünk, ezután háromszor egy ráhajtás, egy sima következik. Ismét háromszor két szemet fordítottan egybe lekötünk, így váltakozik a minta a soron végig.

Néhány egyszerűen és gyorsan elkészíthető sütemény receptje

Túrópogácsa

Hozzávalók: 25 dkg ráma margarin vagy vaj, 25 dkg liszt, egy csipet só, 25 dkg túró (10 dkg gomolya, 15 dkg tehéntúró).

A jól összegyúrt tésztát ujjnyi vastagra kinyújtjuk. Ki-

sebb pogácsaszaggatóval kiszaggatjuk. Tetejét megkenjük tojással. Ízlés szerint megszórhatjuk köménymaggal, reszelt sajttal. Zsírozott, liszttel megszórt tepsibe rakjuk, előre melegített sütőben 20 percig sütjük.

Hozzávalók: 20 tetézt evőkanál liszt, 10 evőkanál porcukor, egy evőkanál zsír, egy egész tojás, egy szimpla csomag sütőpor. A hozzávalókat összekavarjuk egy kis tejjel. Úgy dolgozzuk ki a tésztát, hogy se túl lágy, se túl kemény ne legyen. Ezután a ketté osztott tésztát a kés fokánál kissé vastagabbra kinyújtjuk.

Tetszés szerint bármilyen töltelékkel megtölthetjük. Ha folyékony a töltelék, akkor darált diót, vagy zsemlemorzsát szórunk alá. Lehet rácsonra is készíteni a tetejét. Ha nem rácson, akkor villával megszúrkáljuk sütés előtt a tetejét, majd tojással vagy tejjel megkenjük. Kizsírozott tepsiben, közepes lángú sütőben 10–15 percig sütjük.

Hamis mézes

3 egész tojást fehéredésig keverünk 25 dkg cukorral, egy késhegynyi sütőporral, egy púpozott mokkáskanálnyi őrölt fahéjjal, meg ugyanennyi apróra tört szegfűszeggel. Végül hozzáadunk 25 dkg réteslisztet. Alaposan kizsírozott, közepes nagyságú tepsibe öntjük a jól kikevert tésztát. Forró sütőbe téve öt perc után kisebbre állítjuk a lángot. A tésztát tűpróbáig sütjük, akkor jó, ha a beleszúrt kötőtűre nem ragad rá.

A tészta tetejét sütés előtt megszórhatjuk apróra vágott dióval. Csak hidegen vágjuk fel a tésztát ujjnyi vastag szeletekre. Fémdobozban tárolva sokáig eláll, friss marad.

A szemüveg rövid története

Kevés az a történész, akit a szemüveg „történelme” foglalkoztat; való igaz ugyanis, hogy a szóban forgó kérdés inkább csak kisebb történések sorozata, mintsem történelem. A jelenség azért mégis érdekes, mint azt a továbbiak során láthatjuk.

Napjainkban a szemüveg szinte mindannyiunk számára nélkülözhetetlenné vált. Ez a hasznos optikai segédeszköz mai formájában nem nagy múltra tekint vissza. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a szemüveg ugyanolyan értékes találmány, mint a mikroszkóp, vagy a fényképezőgép; lássuk tehát ennek az értékes találmánynak a rövid történetét.

Ókor

A szemüveget az ókorban — sokan úgy vélik — nem ismerték, nem tekintették a látást segítő eszköznek. PLINIUS (i. sz. I. század) beszámol arról, hogy Néró császár a gladiátorok küzdelmét smaragdon keresztül szemlélte; a latin szerző azt is hozzáfűzi, hogy a smaragd színe igen kellemes volt és pihentette a szemet. Lehet-e vajon ebből a mondatból arra következtetni — mint ahogyan azt számosan teszik — hogy Néró rövidlátó volt, és a homorúra csiszolt smaragd látásának javítását szolgálta volna? A kérdés mindmáig megválaszolatlan.

Időszámításunk kezdeti idején — egyes források szerint — a kínaiak már ismerhették

a szemüveget, illetve a csiszolt üveget, de úgy gondoljuk, hogy nemcsak a látás javítására használhatták azt, hanem a napsugár elleni védelemre, vagy esetleg talizmánként, kabalatárgyként is.

Középkor

A XI. század előtt semmiféle utalás, vagy netán leírás nincs arra vonatkozólag, hogy a mai értelemben vett szemüveget, vagy inkább csiszolt optikai (fényáteresztő) anyagot, mint látásjavító eszközt ismerték volna. E századtól kezdve azonban Európa monostoraiban megjelenik egy „optikai segítség”, mint a szemüveg előfutára, melyet a kézírásokat olvasó és újramásoló szerzetesek használtak. Egy egy félgömb (vagy inkább gömbsüveg) alakúra csiszolt berill féldrágakő volt (kristályos szilikát nemes változata), melyet „olvasókő”-nek, vagy latinul „lapis ad legendum”-nak neveztek. Ezt az olvasókövet valószínűleg az olvasandó szövegre helyezték, nem pedig a szem elé.

A szemüveg feltalálása

Nem lehet közelebbről meghatározni azt az időpontot, melytől kezdve két lencseformájúra csiszolt üveget (domború, vagy homorú, közel, vagy távoli látásra alkalmas) keretbe foglalták, és mai értelemben vett szemüveggé alakították. Az olaszok, nevezete-

sen a velenceiek voltak az elsők, akik az 1300-as évek táján folyamatosan gyártották és forgalmazták a kristályüvegből készült „besicles”-eket, vagyis pápaszemeket.

Az 1314-ben elhunyt firenzei Salvina degli Armati sírján azt olvashatjuk, hogy ő volt a szemüveg feltalálója.

Birtokunkban van egy 1316-ból származó velencei feljegyzés, mely az első „besicle” elkészítési módját írja le, beleértve a lencsék foglалását is.

A XIV. századot követően a képzőművészeti alkotások — szobrok, festmények — számos személyiséget jelenítenek meg, szemüveget viselve. Ebben a korban — és ezt követően a XVII. századig — a besicle birtoklását, viselését csak az igen gazdag emberek engedhették meg maguknak, és nagyon értékes tárgyként tartották számon.

Érdekes és sajátos tény, hogy a középkorban az ördögöt gyakran pápaszemmel ábrázolták; talán azért, — vélehetjük — hogy tisztábban vehesse „szemügyre” az emberiség vétkeinek nagy lajstromát?

Hagiográfia. (A szentek életének leírása).

Szent Luca: Legendás híru szűz és mártír, a IV. század tájékán élt. A szem épségének megóvásáért hívják segítségül. Elsősorban Olaszországban és Németországban népszerű. Ünnepe napja — december 13-a — az év legsötétebb egyhetes időszakának kezdete.

Szent Jeromos: Egyházi atya és doktor, a negyedik században. Ünnepe napja szeptember 30. A középkorban és később

is a szemüvegekészítők patronusaként tartják számon, mivel több ízben pápaszemmel ábrázolták. (Dürer és Rembrandt metszetein, Raffaello, Carpaccio, de la Tour festményein stb.)

Szent Fridolin: Ír származású, a hatodik században élt szerzetes, akit Németországban a vakok védőszentjeként tisztelnek. Ünnepnapját az egyház március 6-án tartja.

A XVI. századot követően:

A kézben tartott besicle (pápaszem) nem volt túl praktikus, mivel a kéz által az ornyeregére való nyomás nagyon kényelmetlenné vált egy idő után. Ezen a kényelmetlenségen különböző módosításokkal, újításokkal segítettek; szemüregbe „csiptethető” peremmel látták el a lencsét (monokli), hosszú nyelet szereltek rá, (lorgnon, melyet főképp a hölgyek használtak, nem utolsó sorban gazdag ornamentikájú nyele miatt), végül is a pápaszem-párra egy-egy, a fül felé vezető szárat szereltek, és ezzel eljutottunk a szemüveg ma ismert formájához, mely a XVII. században terjedt el általánosan.

Az üveget először manufakturálisan, egyedi műhelyekben csiszolták, majd mindinkább elterjedt a nagyüzemi, gépi úton történő sorozatgyártás. Terjesztését, árusítását vándor-kereskedők és maguk a készítőik végezték.

A mai értelemben vett ipari termelés a XIX. század elején kezdődött el. Az optikus mester funkciója ugyancsak ennek

a századnak a közepétől válik jelentőssé; a szemüveget tudományos alapon, komoly matematikai és fizikai felkészültséggel tervezik, szerkesztik és gyártják. Napjainkban az üvegek minősége kiváló, a keretek elegánsak, praktikusak, esztétikusak és jól illeszkedők.

Említsük meg végezetül, hogy Brüsszelben létezik szemüveg-múzeum is. (33. Rue Royale 1000. Bruxelles, Bodart optik.) Ezen múzeum díjtalanul áll az érdeklődők rendelkezésére.

Francoise Herbecq Hardy
Fordította: Daru Gerőné

VAK KÖLTŐK VERSEI

VARGA E. KATALIN

Csak ez maradt...

*Csak ez maradt:
Hogy bánt, ha bántalak.*

*Bágyadt bánat gyötör kínzó
kétely miatt,*

*Ki vagyok most neked, s te
énnekem ki vagy?*

*A bontakozó érzés valahol
elmaradt,*

*Már nem markol szívembe,
ha mások bántanak,*

*A vallomások tükrén
szétszóródott a nap,*

*Ha nem jössz, már szememből
nem hull könnyáradat,*

*Ha jössz, arcom nem áraszt
örömcillámokat.*

*Az álmok hófehérje fagyos
szürkébe csap,*

*Vagyok őszinte jégcsap, s te
őszi fény, ha vagy.*

*Csak ez maradt.
És bánt, ha bántalak.*

A halál becézve

— Százhusz.
— Adj még neki egy kis ka-
kaót!
A motor hangosan zihált.
— Jól tépünk. Kanyar. Las-
síts, egy stoppos.
— Nincs kedvem senkit fel-
venni.
Fiatal lány integetett az út
szélén.
— Oké.
Csikordult a fék, az autó
megállt.
— Szállj be. Hová mész?
— Mindegy.
— Oda igyekszünk mi is.
— Hogy hívnak? — kérdez-
te a barna fiút a lány.
— Ahogy neked tetszik.
— És téged? — fordult a
másikhoz.
— Ugyanazzal a betűvel kez-
dődik a nevem, mint a barát-
omé.
— Jó, akkor legyetek Péter
és Pál. Én Panni vagyok.
— Oké, Panni.
— Barátok vagytok?
— Igen.
— Eredetileg hová igyekez-
tetek?
— Sehová.
Panni mindent elkövetett,
hogy szóra bírja a két fiút, de
buzgalma hiábavalónak tűnt.
Péter befordult egy erdei ös-
vényre.
— Hová megyünk? — kér-
dezte megszeppenve a lány.
— Egy nyugalmas helyre,
ahol nem zavarják az embert
az élet élvezésében. Itt jó is.

Kiszálltak, a barna fiú meg-
ragadta a lány karját.
— Vetkőzz!
— Mit akarsz?
— Megtudod. Előrebocsátom,
hogy nem szeretem az erősza-
kot.
— Ne!
— Gondolkodj. Ketten va-
gyunk...
A lány ledobta magát a fűre.
Zokogott.
— Péterkém, ne bánts! En-
gedj el. Én se bántottalak ti-
teket.
— Ez igaz — röhögött a fiú.
— Ti se vagytok különbek,
mint a többi. Gonoszok, erősza-
kosak. — Felhúzta a szoknyá-
ját. — Látjátok ezt a sebet?
Az apám dobta utánam a kést.
Beleállt a combomba. Azóta al-
bérletben lakom és a tulaj ül-
döz a szerelmével. Nekem sen-
ki se hagy békét?
— Péter, hagyd!
— Mi az, eszedbe jutott az
anyád sikoltása?
— Hogy mi jutott eszembe,
ahhoz neked semmi közöd! —
Előrelépett, zsebéből kést vett
elő.
— Ne hülyéskedj, tudod,
hogy én vagyok az erősebb.
— Hogy mit tanultam abból
a sikolyból, neked ahhoz sincs
semmi közöd. Apám részegen
fejbecsapta az anyámat, de te
se panaszkodhatsz. Hány éves
az anyád? Negyvenöt. És a sze-
retője? Húsz! Most lesz egy
kistestvérkéd. Nem emlékszel,

hogy engem is majdnem az
ágyába fektetett?
— Fogd be a pofád!
— Én fogjam be a pofám?
Mondd, mi lett a húgodból?
Nem felelsz?
— Nem tehet róla. Te még
most is szereted őt.
— Igen — a földet nézte. El-
öntötte a vér. Rögton meghalt,
nem is sikoltott. Ha otthon let-
tem volna...
— Nem lett volna semmi.
Pál Péter felé szúrta.
— Eltaláltál! A kezem!
Mindhárman ijedten hallgat-
tak. Panni tért először magá-
hoz.
— Csak karcolás. Gyere, be-
kötöm — zsebkendőjével átkö-
tötte a fiú kezét. — Menjünk
is tovább.
Pál ült a kormányhoz.
— Barátok voltunk, de ez a
lány közénk állt — morogta
Péter.
— Nem Panni állt közénk.
— Nekünk másoknak kell
lennünk.
— Hülyeséget beszélsz, kis-
lány. Én akármit csinállok, az
ismerőseim szemében mégis egy
kis senkiházi mihaszna mara-
dok. Kitől tanulhatnék jót? Az
anyámtól? Igazuk van.
— Nincs igazuk!
— Meneküljünk? Azt tesz-
szük. Egyébként maradhatunk
is. Elférünk azok között, akik
részegen hemperegnek a koc-
sában... felcsinálják a saját
lányukat. Vagyunk elegenden.

Nézd meg őt! — mutatott Pálra. — Te nem ismered a húgom, a férfiak annál inkább, de pénze soha nincs. Ez ad neki, cserébe viszont semmit nem kap. Mikor nincs hol aludnia, Pálhoz megy. Ő fekszik az ágyba, ez a bátor férfiú pedig a szőnyegen, és beéri azzal, hogy éjszaka titokban megcsókolhatja a kisasszony testét. Undorító.

— Pál!

— Hagyd, az utat figyeli. Koncentrál. Jó feje van. Ha tanították volna, nagy ember lenne. Most trógerol és imádja a húgomat. Ebből áll az élete. Sajnálod? Felesleges.

— Te mivel foglalkozol?

— Ugyanazzal, mint ő. Kivétel az, hogy én nem vagyok szerelmes. Apám szerint hálátlan vagyok. Hat éve nem írtam az öregnek.

— Mi a fene az ott az út közepén?

— Egy ember!

— Mit csinálsz, te örült? Kerüld ki és hajts tovább!

— Gyerekek, álljunk meg és vigyük be a kórházba! Még mozog!

— Mozogjon.

— Egy—egy — mondta csendesen a lány. — Ez is sikoltott.

— Sikoltott. Sokan sikoltanak.

— Péter, én megállok.

— Jó, és milyen magyarázatot fogsz arra adni, ha megkérdik, hogy mitől származik a seb a kezemen?

— Megszúrtalak.

— Nagyon jó, te mindenre gondolsz. No, gyerünk tovább, de gyorsan!

Arcuk megfehéredett. Remegtek. Péter pálinkás üveget vett elő, társa felé nyújtotta.

— Húzd meg!

— Nem kell — eltolta szájától az üveget. — Panni, nein sikoltott az anyám. Azt mondják, rögtön meghalt. Nem sikoltott.

— Miért fontos ez neked?

— Mesélj magadról, Panni!

— Már elmondtam mindent.

— Az volt az egyetlen esemény az életedben?

A lány nem felelt. Ábrándozva kinézett az ablakon.

— Gyerekek, eddig észre sem vettem, milyen szépek a fák. Meghajolnak, mint egy úri inas.

— A szél hajlítja meg őket! A szél is sikoltozik. A fák is sikoltoznak...

— Végül is hová megyünk?

— Százötven kilométer per óra.

Örök életet ígérek — mormolta a motor.

Katalógus kiegészítő

Az 1987. január 1-től elkészült új kazettás művekről

Író neve:	Mű címe:	Felolvasó:	Mű szám:	Kazetta/db
Dr. Balogh János	Érdekes szigetek	Szerző	1170	7
Bárczy János	Varázscső	Bodor T.	1073	8
Bates, Herbert				
Ernest	Jó széllel francia pártra	Hartmann T.	1179	11
Bikov, Vaszil	Baljós jel	Bodor T.	1149	17
Bourgeon, Roger	Ben-Hur fia	Bodor T.	1140	17
Cook, Robin	Akár az Isten	Dombóvári F.	1128	11
Cook, Robin	Láz	Dombóvári F.	1162	14
Cronin, A. J.	Réztábla a kapu alatt	Bodor T.	1155	25
Cusack, Dymphna				
Ellen	Ketten a halál ellen	Bereznay E.	1148	16
Dr. Czeizel Endre	Az egészséges utódokért	Dombóvári F.	1152	9
Csurka István	Létezés-technika	Bereznay E.	1177	30
Delblanc, Sven	Primavera	Bodor T.	1175	5

Író neve:	Mű címe:	Felolvasó:	Mű szám:	Kazetta/db
Dickens, Charles	Twist Oliver	Dombóvári F.	1154	18
Druon, Maurice	Franciaország nőstény farkasa	Bodor T.	1167	8
Druon, Maurice	Korona és mérég	Bodor T.	1165	11
Druon, Maurice	Liliom és oroslán	Bodor T.	1168	17
Druon, Maurice	A megfojtott királyné	Bodor T.	1164	11
Druon, Maurice	Az ősi törvény	Bodor T.	1166	13
Druon, Maurice	A vaskirály	Bodor T.	1160	14
Dumas, Alexandre	Monte-Christo grófja	Bodor T.	1180	70
Dumbadzy, Nodar	Az örökkévalóság törvénye	Szádvári G.	1134	8
Egri Viktor	Festett világ	Dombóvári F.	1192	11
Ende, Michael	A végtelen történet	Bodor T.	1151	20
Esterházi Péter	A szív segédigéi	Bodor T.	1196	4
Fehér Klára	Négyen meg a béka	Bereznay E.	1172	6
Fekete István	Barangolások	Laczkovich G.	1129	11
Fekete István	21. nap	Laczkovich G.	1147	12
Fekete István	Tíz szál gyertya	Laczkovich G.	1139	8
Fekete István	Vuk	Ridegh A.	1135	3
Fekete Sándor	Haza és haladás	Bereznay E.	1095	6
	A fölösleges ördög			
	(Diószegi András novella válogatása)	Joó L.	1131	11
Fügedi Erik	Könyörülj bánom, könyörülj	Bodor T.	1187	8
Gajdar, Arkagyij Petrovics	Timur és csapata	Dombóvári F.	1171	3
Garcia Lorca, Federico	Sirató ének	Joó L.	1094	1
Govbovszkij, A.	Elsüllyedt legendák	Hartmann T.	1186	5
Guimaraes, B.	Isaura, a rabszolgalány	Bodor T.	1138	8
Gulácsi Irén	Fekete vőlegények	Bodor T.	1063	35
Gulácsi Irén	Nagy Lajos	Bodor T.	1143	37
Gustafsson, Lars	Egy méhész halála	Bodor T.	1137	5
Hartog, Jan de	A gyilkos és a lány	Dombóvári F.	1197	9
Hellmon, Lillian	Egy befejezetlen asszony	Szádvári G.	1157	10
Jókai Mór	Eget vívó asszonyszív	Joó L.	1158	10
Jókai Mór	Egy az Isten	Gyarmathy Zs.	1136	23
Kazantzakis, Nikosz	Akinek meg kell halnia	Bereznay E.	1191	23
Kipling, Rudyard	A dzsungel könyve	Dombóvári F.	1184	9
Kipling, Rudyard	A dzsungel világa	Dombóvári F.	1185	6
Kolozsvári Grandpierre Emil	Mesék	Kisgergely J.	1182	14
Kukucin, Martin	Ház a hegyoldalon	Bodor T.	1144	20
Mács József	Adósságtörlesztés	Bodor T.	1188	9
Maupassant, Guy de	A szép fiú	Bodor T.	1161	14
Maurier Daphnes du	A Manderley-ház asszonya	Bereznay E.	1159	19
McBain, Ed	Halálos repülés	Hartmann T.	1181	2
McBain, Ed	Ki öli meg a Ladyt	Kisgergely J.	1193	6

Író neve:	Mű címe:	Felolvasó:	Mű szám:	Kazetta/db
Mikszáth Kálmán	Szent Péter esernyője	Joó L.	1071	8
Móricz Zsigmond	Állatmesék	Dombóvári F.	1126	1
McMurtry Larry	Becéző szavak	Bodor T.	1153	19
Nagy Olga	Újabb paraszt dekameron	Bodor T.	1156	11
Pljackovszkij, M.	A sün, akit meg lehetett simogatni	Dombóvári F.	1127	2
Pljackovszkij, M.	Tücsök Tóbiás naplója	Dombóvári F.	1125	1
Proust, Marcel	Az eltűnt idő nyomában III kötet	Bereznay É.	1142	33
Reads, Piers Paul	Életben maradtak	Dombóvári F.	1190	13
Rhys Jean	Sargasso-tenger	Hartmann T.	1196	7
Stowe, Harriet Beecher	Tamás bátya kunyhója	Bereznay É.	1100	20
Szalay Károly	Szerelmes éveink	Bodor T.	1178	14
Szilvási Lajos	A néma	Dombóvári F.	1133	19
Szimonov, K. M.	Szofja doktornő	Bodor T.	1141	6
Temesi Ferenc	Por	Bodor T.	1195	54
Tersánszky Józsi Jenő	Legenda a nyúlpaprikásról	Gyarmathy Zs.	1132	4
Török Tamás	Kemény Zsigmond hallgatása	Bodor T.	1074	7
Veress István	Sztárok anekdoták nélkül	Bereznay É.	1174	6
Verne, Julius	Kétévi vakáció	Dombóvári F.	1173	14
Wiersynsky, K.	Chopin élete	Bodor T.	1130	22
Zombori Attila	Szexpiaci körséta	Dombóvári F.	1189	8
Yaurcenar, Marguerita	Mint a futó víz	Bodor T.	1150	11

MRT által felvett kazettás művek jegyzéke

Biblia	Biblia	MRT	5500	6
Dickens, Charles	Copperfield Dávid	MRT	5504	1
Jókai Mór	Eget vívó asszonyszív	MRT	5501	3
	Karc 1986 ősz			
	Győri kabaré	MRT	5509	3
	Krimikedvelőknek			
	Fecsegő felügyelő esetei	MRT	5507	4
Moldova György	Vigyázat harapok			
	Játék az ördöggel	MRT	5503	3
	Radnóti emlékműsor	MRT	1176	5
Thackeray, W. M.	Henry Esmond	MRT	5502	3
Vészi Endre	Sárga telefon	MRT	5505	1
Wedekind, Frank	Tavaszbredés	MRT	5511	2
Zoltán Péter	Híres történetek, nagy egyéniségek	MRT	5506	2

Író neve:	Mű címe:	Felolvasó:	Mű szám:	Kazetta/db
	<i>Tananyagok</i>			
	A béke szolgálatában	Bereznay É.	4041	3
	A Magyar Népköztársaság Alkotmánya	Szádvári G.	4018	1
	Masszörtovábbképző tanfolyam, 1986 június		1066	9
Rácz Endre— Takács Etel	Kis magyar nyelvtan	Dombóvári F.	1194	11
Tóth Aurél	Földrajz gimn. I. oszt.	Bara Zs.	4019	7
Walter Mária	Történelem gimn. II. o.	Bara Zs.	4020	16
	Das tönende Klettbuch			
	Deutsch als Fremdspreche		4050	11
	Aufnahme sämtlicher Lektionstexte (Deutsch 200) „1”		4051	2
	Deutsch 2000 Sprechübungen		4054	8
	Aufnahme sämtlicher Lektionstexte „2”		4052	2
	Deutsch 2000 Aufnahme sämtlicher Lektions und texte „2/a”		4053	2
	Deutsch 2000 Sprechübungen „3”		4055	10

HEINRICK ERK

Hozzányúlás kívántatik

(Marburger Beiträge, 1986. 3. sz. 2. rész)

Egy múzeum általában a látó emberekhez fordul; őket akarja látogatásra indítani. A bonni Alexander König Állattani Múzeum viszont a „vakok múzeumi sarká”-val olyan formát talált, amely vakok számára is érdemessé teszi, hogy a múzeumot saját benyomásaik és tapasztalataik segítségével „éljék meg”.

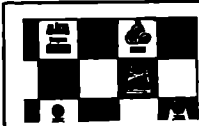
A Bonni Vakok Egyesületével szoros együttműködésben állították össze a múzeum illetékesei a kiállítást az utóbbi

két év alatt. „Én is nagyon sokat tanultam” — mondotta dr. Rainer Hasenkamp múzeumi népművelő a kiállítás megnyitásokor. „Ami a látónak érdekes, a vaknak még korántsem jelent attrakciót. Az ő számára például nem a szín, hanem a forma van a középpontban. Ezenkívül a tárgyakat úgy kellett kiválasztani, hogy könnyen megfogható méreteik legyenek. Az állatok tehát ne legyenek nagyobbak, mint hogy kiterjesztett karokkal át lehessen őket fogni.”

A múzeumi sarok egyelőre húsz kiállítási darabot tartai-

maz, köztük üregi nyulat, pézsmá- és vándorpatkány, mint tipikus mezei állatokat, szarvas- és őzágancsot, különböző formájú fogazatokat, gyöngybaglyot, egerészölyvet és egy szürkegémét, különböző énekesmadarakat, egy csörgőkígyót és egy varánuszgyíkot, valamint barna varasbékát és foltos szalamandrát. A múzeum vezetősége és a vakok egyesülete egyetért abban, hogy a kiállítást — bizonyos tapasztalatgyűjtési idő után — át lehet alakítani és mindenekelőtt ki lehet bővíteni.

Minden kiállított tárgyhoz Braille-írásban készült, rövid magyarázó szöveg is tartozik. Részletes leírásokat és utalásokat tartalmaz egy magnókazetta, amelyet a szükséges le-

Sakkhíradó

Sikeres hazai évadot zártak sakkcsapatunk 1987-ben. Első csapatunknál a Budapest II. osztályú bajnokság őszi hat fordulójában ugyan becsúszott egy-egy „kisiklás”, de az őszesében elért második helyezés a derekas helytállás gyümölcse, mely egyben a Budapest I. osztályba való feljutást is jelentette. Második csapatunk a VII. kerületi I. osztályú bajnokságban játszott. A VII. kerületi sakk szövetség vezetői, okulva a korábbi évek sikertelen szervezéséből, ezút-

(Folytatás a 23. oldalról)

játszó készülékekkel együtt a múzeum pénztáránál lehet kölcsönözni.

A múzeumi sarkot az első, mintegy ötven látogató nagy lelkesedéssel vette birtokba; élénk volt az érdeklődés a helyi sajtónál, a német sajtóügynökségnél és a nyugatnémet rádiónál is.

A múzeumi sarok legyen buzdítás arra nézve, hogy másutt is gondoskodjanak, hogyan lehetne múzeumi tárgyakat vak látogatók számára is hozzáférhetővé tenni. A vak személy ne csak akkor vehessen részt a múzeumi életben, ha a teremőr vét az előírások ellen.

Az Alexander König Állattani Múzeumot a vakok — látó kísérőjükkel együtt — ingyenesen látogathatják.

Fordította: Pálfi Ferenc

tal nagy gondot fordítottak az előkészítésre, és tíz csapat indításával kezdték az évadot. A csapatok is komolyan vették a versenyt, és sportszerű keretek között zárult a bajnokság. Második csapatunk főleg az őszi idényben tett ki magáért, és tekintetbe véve a reális erőviszonyokat, a tíz csapat versenyében elért hatodik helyezés jelentős előrelépésnek tekinthető. Harmadik csapatunk végig versenyben volt az V. kerületi „hétköznapi bajnokság”-ban az első helyért folytatott harcban, de a verseny végén éppen a riválisoktól elszenvedett két kisarányú vereség a második helyet jelentette.

Csapatunk őszi idényének eredményei:

Első csapatunk szeptember 13-án, a 6. fordulóban az Erzsébeti Spartacus ellen 6,5:5,5 arányú győzelmet ért el. Győztek: Rév, Dénes, Voján, Hajdú; döntetlenül végeztek: Erős, Nemes, Auffenberg, Hosszú, Fügedi; vereséget szenvedtek: Battyányi, Lévai, Molnár.

Szeptember 27-én, a 7. fordulóban a Vörös Csillag Gépgyár ellen 6:6-os döntetlenl értünk el. Győztek: Erős, Rév, Battyányi, Hajdú; döntetlenl érték el: Nemes, Fügedi, Hosszú, Molnár; vesztek: Dénes, Voján, Auffenberg, Lévai.

Október 11-én, a 8. fordulóban a bajnokság biztos esélye-

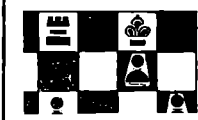
sétől, a Belkertől 7,5:4,5 arányú vereséget szenvedtünk. Győzelmet érték el: Nemes, Rév, Dénes, Hosszú; döntetlenl végzett: Auffenberg; vereséget szenvedtek: Erős, Voján, Battyányi, Hajdú, Lévai, Fügedi, Molnár.

Október 25-én, a 9. fordulóban a Bányagépgyár ellen 8:4-re nyertünk. Győztek: Nemes, Rév, Dénes, Battyányi, Hajdú, Hosszú, Fügedi; döntetlenl érték el: Voján, Molnár; vesztek: Erős, Auffenberg, Lévai.

November 8-án, a 10. fordulóban a Vasas Információ csapatával szemben 6:6-os döntetlenl értünk el. Győztek: Erős, Battyányi, Lévai, Hosszú, Fügedi; döntetlenl végeztek: Nemes, Rév; vesztek: Dénes, Voján, Auffenberg, Hajdú, Molnár.

November 22-én, a 11., utolsó fordulóban a kiesés ellen küzdő Halassy Sportkör erőfeszítéseit siker koronázta, a 7:5-ös győzelmük a bentmaradásukat, nekünk a második helyet jelentette. Győztek: Battyányi, Hajdú, Fügedi, Molnár; döntetlenl végeztek: Rév, Auffenberg; vesztek: Erős, Nemes, Dénes, Voján, Lévai, Hosszú.

Második csapatunk őszi négy fordulójának mérlege: egy vereség, három győzelem. 6. forduló (szeptember 20.): Vakok II.—Lapkiadó Vállalat: 4:8. 7. forduló (október 4.): Vakok II.—Elektromos: 7,5:4,5. 8. forduló (október 18.): Vakok II.—

Elektronika Spartacus: 7,5:4,5. 9. forduló (november 1.): Vakok II.—Hídépítő II.: 7,5:4,5.

Harmadik csapatunk őszi négy fordulójának mérlege: két nagyarányú győzelem, két kisarányú vereség. 6. forduló

(szeptember 28.): Vakok III.—Vízügy III.: 6,5:1,5. 7. forduló (október 12.): Vakok III.—Beiker II.: 7,5:0,5. 8. forduló (október 26.): Vakok III.—MÉM: 3,5:4,5. 9. forduló (november 9.): Vakok III.—ÉVM: 3,5:4,5.

leesett az órája. 7 fordulót írt elő a rendezőség, ill. ennyire maradt idő.

Az egyes fordulók részletes leírását mellőzzük, részben a rendezés formája, részben a sok játszma miatt.

A papírforma szerint az első helyeket a magyar játékosoknak kellett volna egymás között eldönteni, különösen, ha figyelembe vesszük a csapatmérkőzés eredményét is. Meglepetésünkre azonban ez nem következett be. Brycki újszólván végig vezetett, különösen, hogy a hatodik fordulóban legyőzte Erőst is, aki súlyos hibát követett el. A mieink jobb eredményét az is hátráltatta, hogy igen sokszor kerültek szembe egymással.

Siker és balsiker barátainknál

Az idén két meghívást kaptunk, lengyel és bolgár barátainktól. Az időpontok közelsége nem túl sok lehetőséget adott a válogatásra. Ehhez jött még néhány játékosnál a különböző szabadságolási probléma.

Krakkói sakkcsapat nemzetközi versenyt szervezett Muszyna nevű kisvárosban, igen közel a magyar határhoz, Hidasnémedi után. Szeptember 18-án indultunk útnak, vonattal. Az éjszakai utazás fáradal-

mait kipihelve azt láttuk, hogy sem a csehek, sem az NDK játékosai nem érkeztek meg. Így azután házigazdáink egy kicsit „átszervezték” a versenyt, csapat és egyéni mérkőzésekre került sor. A csapatversenyt hat táblán tartottuk meg, függőzések nélkül. Az első fordulót 5:1-re nyertük meg, kisebb küzdelem után. A második fordulóban játékosaink még „egy lapáttal rátettek”, mert most 5,5:0,5-re nyertünk. A teljes eredménylista:

A verseny végeredménye:

	Pont
1. Rusczyzski	5,5
2. Brycki	5
3. Voján	5
4. Rév	5
5. Lévai	4,5
6. Dénes	4,5
7. Auffenberg	4
8. Sowinski	4
9. Burka	3,5
10. Gastol E.	3,5
11. Fügedi	3,5
12. Hajdú	3,5
13. Maczkowski	3,5
14. Lysak	3,5
15. Maczkowska	3,5
16—19. Erős	3
16—19. Rutkowski	3
16—19. Gastol A.	3
16—19. Tarkowski	3
20. Luba	2
21. Kocob	1

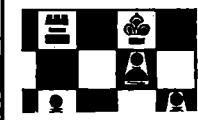
1	0,5	Erős	—Rusczyzski	0	0,5
0,5	1	Rév	—Brycki	0,5	0
1	1	Voján	—Sowincky	0	0
1	1	Fügedi	—Gastol A.	0	0
1	1	Dénes	—Burka	0	0
0,5	1	Auffenberg	—Gastol E.	0,5	0,5
5	5,5			1	0,5

Így tehát Voján, Fügedi, Dénes 2 pontot hoztak. A mérkőzést azzal lehetne összefoglalni, hogy senki sem maradt nyertlen, viszont mindenki veretlen maradt!

A papírforma is magyar győzelmet ígért ugyan, de ilyen nagyarányú győzelemre azért egyikünk sem számított. A csapat tagjai jól játszottak.

Az egyéni verseny 21-én délután kezdődött meg. Ezt úgy rendezték meg a vendéglátóink, hogy minden magyar elindulhatott és ehhez több lengyel is jelentkezhett. Végül 21-en indultak el svájci rendszerben. Egy játszmaóra 1—1 óra állt a versenyzők rendelkezésére, és ha addig nem ért véget a játszma, veszett az, akinek előbb

Brycki első helyét Voján vette el, aki az utolsó fordulóban

sötéttel nagy küzdelemben megverte. Voján ezzel érte el a legjobb eredményt a magyarok közül. Voján egyetlen vereségét a verseny győztesétől szenvedte el, igaz még az első fordulóban, jobb állásból. Jó még Rév eredménye, aki veretlen maradt, de 4 döntetlent csinált.

Várakozáson felüli játékot mutatott még Lévai, Dénes és Auffenberg. Lesújtóan gyenge viszont Erős teljesítménye. Csak egy játszmát nyert egy lengyel ellen, viszont veszített még Auffenberg és Lévai ellen is.

Egyenlő pontszám esetén a helyezést az ún. Bucholz pontérték döntötte el, kivéve a 16–19. helyeket.

A verseny kis szüneteiben, félnapjaiban többször meglátogattuk a 20 perc gyalogútra levő Muszyna községet és a közelében levő Krynicát, amely igen kedves, bájos kis gyógyüdülőhely. Engem Karlovy Varyra emlékeztetett ivócsarnoka, fekvése, zöld területei.

Egyik nap kirándulást tettünk a műemléki templomáról nevezetes Sary Sacz városkába és az újabb kori Novy Sacz városba. Maga Muszyna a Poprád völgyében fekszik, környéke dimbes-dombos, ligetes. Szálláshelyünk egy üdülő volt, amely gyakran ad otthont vakoknak.

Lengyelországi kirándulásunkról végül is kellemes emlékekkel térünk haza: nagyarányú csapatgyőzelem és üdülés felérő elhelyezés, környezet.

Kis hazai „ismerkedés”, no

meg ruhaváltás után újra útnak indultunk. Október 1-én repülőre szálltunk és közel másfél óra múlva már le is szálltunk Várna repülőterén. Innen autóbusszal vittek minket a 60 km-re fekvő Obzorba, a tenger partján levő vakok üdülőjébe. Aznap és másnap izlelgettük a tengert, a környéket, meg beruccantunk Várnába.

Szállásunk rendkívül kellemes, kellemes volt, nem így az időjárás! Bizony igen-igen fázósan húztuk magunkra a takarót éjszaka és nappal is jó szolgálatot tett a pulóver, felöltő, már annak, aki vitt magával!

Az igazi fázás, a „ráfázás” azonban még csak ezután következett! A két mérkőzés eredménye:

0,5	0	Erős	—Atanaszov	0,5	1
0,5	0	Rév	—Hinev	0,5	1
1	0	Nemes	—Patev	0	1
0	1	Voján	—Malisev	1	0
0	0,5	Dénes	—Ganev	1	0,5
0	0	Fügedi	—Ruszimov	1	1
				4	4,5
Összesen: 3,5:8,5.					

Bizony, ez igen-igen elkésztető vereség, amelyre nem számítottam. Úgy gondoltam, hogy szoros, 6–6 körüli eredmény lesz. A bolgár csapat ráadásul még tartalékos is volt, mert nem játszott Dimitrov, a bajnokuk, aki az IRISZ Kupán az első táblán játszott. Meg kell mondanom, hogy a fiatalabbakhoz számító Ganev és Ruszinov igen tehetséges sakkozók, akikről még sokat fogunk hallani. Nálunk legfeljebb Batthányi hiányzott.

Szomorú, hogy csak két játszmát nyertünk, viszont mindenki kikapott, legalább egyszer. Egy picit vigasz, hogy a mérkőzés legjobb játszmáját Nemes nyerte, aki vezéráldozattal adott mattot Patevnek.

Erős ezúttal erőtlően játszott. Révet most is a nála már megszokott időzavar akadályozta

meg a jobb eredmény elérésében. Nemes sötéttel „nem érezte” a pozíciót, miként Voján sem. Dénes pontatlan számítás áldozata lett. Fügedi viszont komoly megnyitásban hiányosságai miatt kapott ki.

Sajnos az utóbbi években mindig kikaptunk a bolgároktól. Ezúttal is hiába fűtött minket a visszavágás, vendéglátóink egyértelműen jobbak voltak. Remélhetőleg a vereségből legalább tanulnak játékosaink.

A két mérkőzés tehát két ellentétes pólus, siker és balsiker, fény és árnyék, ellentétes végletek.

Bárcsak sikerülne a tanulságokat hasznosítani az olimpiára, úgy, hogy utána csak a siker, a kellemesebb emlék maradjon meg.

Molnár István

KUMINKA GYÖRGYNÉ

Állítsunk emléket!

Mi, a volt tanítványok, ha meghalljuk: Berindán László, Finta István, Gábor József, Molnár Béla vagy Zichó József tanáraink nevét, meghatódunk és emlékezünk. Felidézzük, senkihez sem hasonlítható „Nagy nevelő” egyéniségüket, meleg emberségüket. Milyen pedagógiai módszerekkel neveltek? Nehéz lenne kategóriába sorolni, egyszerűen: Emberek, a szó legnemesebb értelmében Pedagógusok, megismételhetetlen Személyiségek voltak. Nekünk, még élő „tanúknak” kell megörökíteni emléküket.

Finta István neve összefonódott a számtan—mértan-oktatással. Emlékére minden tanév végén megrendezzük a matematikavetélkedőt.

Molnár Béla több évtizeden át tanította a kis gyermekeknek a pontírást. Nehéz lenne megszámlálni, hány vak ember előtt tárta fel a kultúra világát.

Molnár Béla gyógypedagógus emlékének tisztelgünk azzal, hogy a jövőben évenként meg-

rendezzük a Braille írás- és olvasásversenyt. Az 1987-es emlékversenyt a felső tagozatosok részére november 12-én, az alsó tagozatosoknak pedig egy héttel később tartottuk meg. Eredményes szereplések tanúi lehettünk. Az első helyezettek díjait Molnár Béláné, Edit néni adta át. A nyertesek között volt:

Felső tagozatról: Hegedüs Angéla, Ferenczi Edit, Kiss Etelka és Sebestyén Kálmán — olvasásból.

Farkas Gabriella írása teljesen hibátlan volt. A felsoroit öt tanuló a VGYOSZ által megrendezett versenyen is nagyon szépen teljesített.

Alsó tagozatról: Szabados Brigitta, Kocsis Kata, Árvai Mária és Varga Ildikó — olvasásból, Szabados Brigitta, Lukács Ágota és Hunyadi Krisztina — írásból.

A győzteseknek gratulálunk!

Kövessétek példájukat! Az olvasás tudásával és szeretetével gazdagabb emberek lesztek.

Két nagyon kellemes napot töltöttünk Baranya fővárosában. A vendéglátás színvonala kifogástalan volt. A pécsi Nevelési Központ nagyszerű vendéglátónak bizonyult. Mi, külön kategóriában, a beszélő számítógépeken írható feladatokkal és az idővel birkóztunk. Izgalmas percekkel jelentett: egy autóversenyt kellett életre kelteni a képernyőn játékos formában. Igaz, végül nem mindenkinek működött kifogástalanul a készített program, de az erőfeszítés és felkészültség minden diák munkájában érezhető volt. A zsűri, alapos tanulmányozás után osztotta ki a rendkívül értékes díjakat: az első helyezett, egy budapesti gyengénlátó fiú Braillelab számítógépet nyert. Komoly ajándékkal térhetett haza a többi dobogós helyezett is: ki egy rádiós magnót vagy ötezer forintos vásárlási utalványt, ki pedig sétáló magnót szorongatott büszkén hazafelé a vonaton. Külön díjként a legjobb csapat — ezt a címet feltétlenül kiérdemelték a budapesti gyengénlátók — balatoni nyaraláson vehet részt.

Leírhatjuk nyugodtan: ennek a versenynek nem volt vesztese! Gratulálunk a győzteseknek és minden résztvevőnek!

Köszönjük a lehetőséget, hogy részt vehettünk a versenyen, és reméljük, hasonló eseményekről egyre gyakrabban számolhatunk be az olvasóknak.

Várhelyi Iván tanár

A Braillelab is rajthoz állt

1987. október 17-én a MEDI-SOFT cég számítástechnikai versenyt szervezett a gyermekeknek Pécsen. Erre a fontos és izgalmas eseményre a látás-sérült tanulók is meghívást kaptak.

Speciális iskoláinkból: a deb-

receni és a budapesti Gyengénlátók Általános Iskolájából, valamint a Vakok Iskolájából négy-négy gyerek versenyezhetett. A nagy találkozó közeléig fokozott érdeklődéssel és szorgalommal készültek a megmérettetésre.

TÁJÉKOZTATÓ KÜZLEMÉNY

Az ÉLGÁV (Élelmiszeripari Ügyvitelszervezési Gépiadatfeldolgozó Vállalat, Budapest XI., Budafoki út 59. Telefon: 852-988) a látássérültek részére új szolgáltatást indított be 1986 januárjától:

1. Vállalják hazai és külföldi beszerzésű elektronikus segédeszközök (kalkulátorok, Optacon, VersaBraille, televíziós olvasókészülékek, számítógépek stb.) javítását, telepek, alkatrészek pótlását.
2. Szaktanácsadással szolgálnak a hozzájuk fordulóknak, akik

új segédeszközöket szeretnének vásárolni. Televíziós olvasókészülékek esetén szemészorvosi véleményt is biztosítanak az igények szerint.

3. Vállalják az új készülékek használatának betanítását (az Optacon kivételével).

Az egyéni és közületi megrendelők igényeikkel forduljanak telefonon vagy személyesen a téma gondozójához, Göbölös Pálhoz, aki felvilágosítással szolgál a megrendelésre, szállításra, térítésre stb.-re vonatkozó kérdéseikre.

41 éves, 165 cm magas, nemlátó, lakással rendelkező sors-társ házasság céljából megismerkedne korbán hozzáillő, gyengénlátó, vagy nem született vak sorstársnővel — özvegy, vagy elvált is lehet, egy gyermek nem akadály.

Leveleket „Piros rózsza” jel-igére, síkírásban kér a szerkesztőségbe.

*

43 éves, vidéki városban lakással rendelkező, nemlátó asszony megismerkedne józan életű, lehetőleg gyengén látó, megbízható, értelmes férfival, akivel élettársként élne. Leveleket a szerkesztőségbe, „Magasföldszint” jeligére kérem.

*

Eladó egy ZK típusú, kétsávos, orsós magnetofon és három tekercs kiváló minőségű BASF szalag. Érdeklődni lehet munkanapokon 8 és 16 óra között a 182-055-ös budapesti telefonszámon Friedrich Miklós-nál.

*

Kolozsvárott élő látássérült sorstársunk házasság céljából megismerkedne 18—30 év közötti gyengénlátó, karcsú természetű leánnyal.

Cím: Imre Béla, Clábucet Nr. 8. Bloc PX1. ap. 36. 3400 Cluj Napoca. Telefon: 69290.

39 éves, minden káros szenvedélytől mentes, vidéki lakással és havi 7000 Ft jövedelemmel rendelkező vak férfi házasság céljából olyan gyengénlátó lány, vagy asszony ismeretségét keresi, aki otthonába menne. Egy gyermek nem akadály. Cím: Lukács József címen Hóka Mihály, 2193 Galgahévíz, Petőfi Sándor u. 15.

*

160 cm magas, 44 éves, barna hajú, mozgássérült — egy bottal járó — barátságosnak és intelligensnek mondott nő vagyok. Kicsit látok. Keresem hasonló adottságú, 45—55 év közötti férfi ismeretségét. Válaszokat a következő címre kérem: Bánn Anna, 4032 Debrecen, Nagyerdei kört. 100. (Valkok Intézete.)

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Kerekes Mária: Nők részére

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Gerdelics Ferenc:	TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK 1987. NOV. 20-ÁN TARTOTT ÜLÉSÉRŐL	1
Daru Gerőné	NEMZETKÖZI KONFERENCIA A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK JOGAINAK SZABÁLYOZÁSÁRŐL	2
dr. Szél Lajos:	A SZAKEMBERKÉPZÉS HATÁSA A TÁRSADALMI ÉRTÉKREND KIALAKULÁSÁRŐL	3
Csocsánné	A FOGYATÉKOSSÁG TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE	6
Horváth Emmy:	25 ÉVE A VAKOKÉRT	8
Dr. Mező Róbert:	NOVEMBER 7-E, MINÁLUNK	9
Németh Zsuzsanna:	ELHUNYT HAMAR GYULA	10
Szonda Klára:	FEKETE BŐRTÖN	10
Várvölgyi János:	GONDOLATOK EGY OLVASÓ-SZERKESZTŐ TALÁLKOZÓ UTÁN	11
Szonda Klára:	FEHÉR BOTTAL A MISKOLCI FORGALOMBAN	13
Barna Zoltán:	NŐK RÉSZÉRE	16
Simon Gyula:	A SZEMÜVEG RŐVID TÖRTÉNETE (FORDITOTTA: DARU GERŐNÉ)	17
Pis Mátyásné:	A HALÁL BECÉZVE (ELBESZÉLÉS)	19
F. H. Hardy:	KATALÓGUSKIEGÉSZÍTŐ AZ 1987. JANUÁR 1-TŐL ELKÉSZÜLT ÚJ KAZETTÁS MŐVEKRŐL	20
Ifj. Kovács Vendel:	HOZZÁNYULÁS KÍVÁNTATIK (FORD.: PÁLFI F.) SPORTROVAT	23
H. Erk:	ÚTTÖRŐROVAT	24
Molnár István:	A BRAILLELAB IS RAJTHOZ ÁLLT	27
Kuminka Györgyné:	TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNY	27
Várhelyi Iván:	HIRDETÉSEK	28

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŐSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

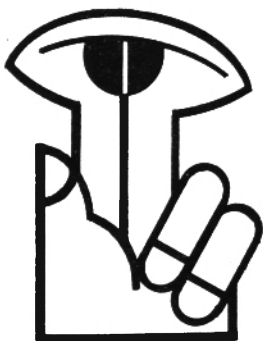
FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ŰT 47. TEL.: 210-440

---

70 8998 Pátria Nyomda — Felelős vezetõ: Vass Sándor vezérigazgató

ISSN 0209—6765

CAMERATEXT

Gazdasági Munkaközösség
7633 PÉCS

Dr. Münnich F. u. 16/b
Tel: (72) 19-601

AJÁNLATA:

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

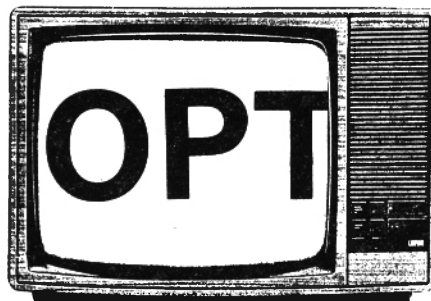
GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

Nagyító készülék
gyengénlátóknak,
látásmaradvány-
nyal rendelkezők-
nek és munkálta-
tóikkal.

**4-15 MÁS OPTIKÁKKAL ENNEK IS TÖBBSZÖRÖS
NAGYÍTÁSÁVAL MŰKÖDŐ ZÁRT TV LÁNC**

**AMELY SEGÍTI: - az írást, olvasást,
javítási és gépelési munkákat**

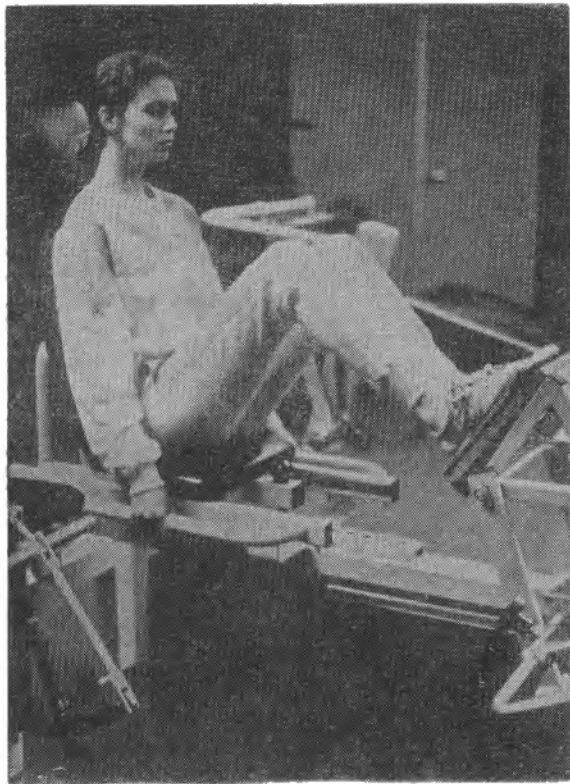

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

MIT TESZ A „SANSZ”

az Ön érdekében?

TISZTELT TÁRSKERESŐ!

Az általunk ajánlott társkeresési módszer szerint: 450 Ft befizetési díj ellenében egy éven át megküldjük Önnek mindazoknak a címét megbízóink közül, akik Önhöz hasonló társat keresnek. További egy éven át pedig címet már nem küldünk, de Önt ajánlani tudjuk más számára.

Természetesen csak megbízóink köréből tudunk társat ajánlani és előfordulhat, hogy akit Ön keres, a megbízáskor még nincs körünkben. A keresést azonban rendszeresen ismételjük, ezért nagy valószínűséggel megtaláljuk a később jelentkezők közül az Önnek megfelelő társat.

Nem vállalunk közvetítést azok számára, akiknek a személyi igazolványából házasságuk nincs kivezelve, még akkor sem, ha egyébként már elváltak!

Módszerünk előnyei:

nem kell olyan emberekkel megismerkednie, akik már eleve nem felelnek meg (az adatlapon jelzett) alapvető igényeinek,

időpazarlástól kíméljük meg,
közvetítési díjunkt legolcsóbb az országban,
leghosszabb időtartamig keresünk,
nagy számú társkereső közül tudunk választani, mert közvetítünk az egész országban,

személyesen nem kell bennünket felkeresnie, elég, ha a nevét és címét közli. Kérésére díjmentes jelentkezési lapot küldünk.

Biztosítjuk, hogy a megbízást teljes titoktartással kezeljük, levélborítékunkon cégjelzést nem alkalmazunk.

Köszönjük érdeklődését!

Címünk:

„SANSZ” GMK. 1131 Budapest, Kedves u. 46.

Telefon: 298-839

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

Az ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ új életbiztosítása
biztos anyagi bázisa lehet,

- ha dolgozni kezd . . .
- ha családalapításra gondol . . .
- ha lakásra gyűjt . . .
- ha gyerekeit támogatja . . .
- ha nyugdíjba megy . . .

Az a biztosítási forma, amely az Ön életében
bekövetkező változások szerint alakítható

Megköthető
bármikor,
bármilyen
időtartamra!

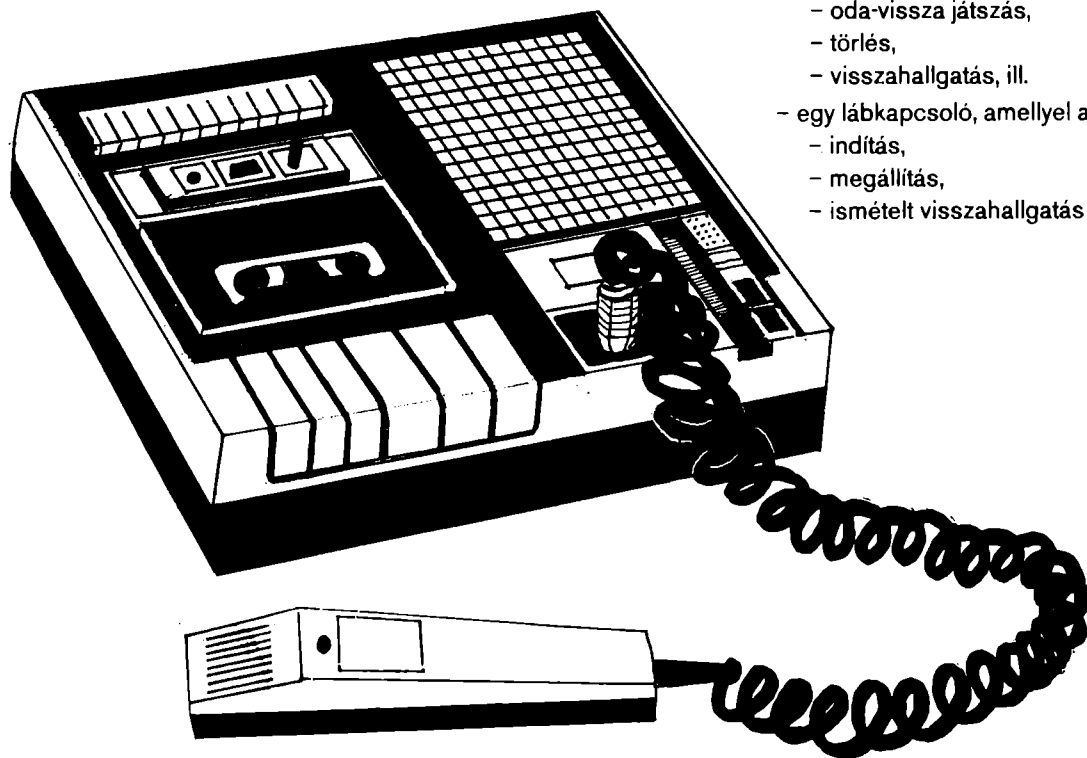

**Történhet
bármí,
egy biztos...**

FIGYELEM!**A VAKOK MUNKÁJÁT,
TANULÁSÁT SEGÍTI A
DK 40 TÍPUSÚ DIKTAFON****TARTOZÉKAI:**

- kézikapcsolású mikrofon, amellyel
  - gyors szövegszerkesztés,
  - oda-vissza játszás,
  - törlés,
  - visszahallgatás, ill.
- egy lábkapcsoló, amellyel az
  - indítás,
  - megállítás,
  - ismételt visszahallgatás történhet.

Ára: 41588,- Ft.

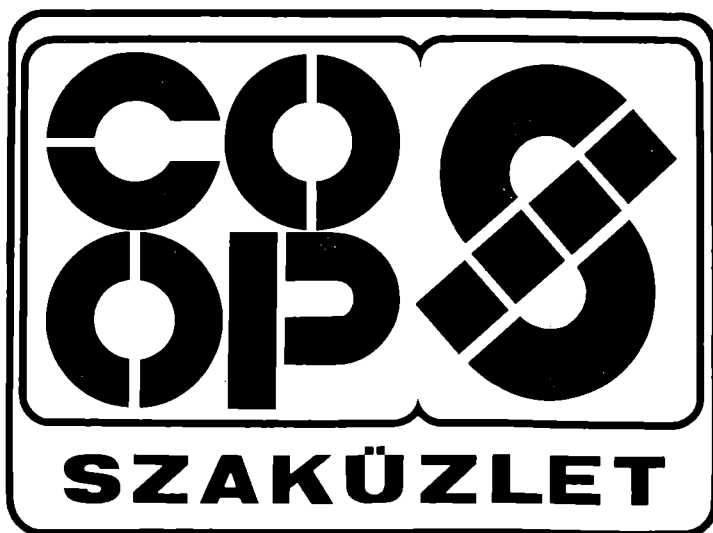
Kapcsolatfelvétel a BRG Kereskedelmi
Főosztályával a 803-535 telefonszámon
lehetséges.

BÁRMERRE VISZ ÚTJA – KEZDJE A SKÁLÁNÁL!

A FOGYASZTÁSI
SZÖVETKEZETEK

SKÁLA-COOP
ÁRUHÁZAI ÉS

SZAKÜZLETEI

SZERTE AZ ORSZÁGBAN KÜLÖNLEGES
VÁLASZTÉKKAL, AZ ÉLELMISZER, RUHÁZATI
ÉS VEGYESIPARCIKKEK EGYEDI
ÁRUSKÁLÁJÁVAL VÁRJÁK KEDVES
VÁSÁRLÓIKAT

HENTSCHEL 1984.

